

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Norway grants

Nacionālā cilvēktiesību struktūra: Latvijas situācija

Ziņojumu sagatavo Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs, piedaloties reģionālajā projektā, ko finansē EEZ un Norvēģijas granti
Projekta nosaukums: Atbalsts nacionālajām cilvēktiesību iestādēm pamattiesību un tiesiskuma aspektu uzraudzībā (Nr. 2018-1-1440)

Autori: Mg.iur. Ineta Rezevska,
Mg.iur. Raimonds Koņuševskis

Nacionālā cilvēktiesību struktūra Latvijas situācija

Saīsinājumi

AiM	Aizsardzības ministrija
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ĀM	Ārlietu ministrija
BGLM	Bērnu un ģimenes lietu ministrija (no 2004. līdz 2009.)
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EM	Ekonomikas ministrija
ĢP	Ģenerālprokuratūra
FM	Finanšu ministrija
IeM	Iekšlietu ministrija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
ĪUMSIL	īpašo uzdevumu ministrs sabiedrības integrācijas lietās (no 2002. līdz 2008.)
KM	Kultūras ministrija
LM	Labklājības ministrija
Memoranda padome	Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes
MK pārstāvis	Ministru kabineta pārstāvis starptautiskās cilvēktiesību institūcijās
NTSP	Nacionālā trīspusējā sadarbības padome
NVO	Nevalstiskā organizācija
RAPLAM	Reģionālās attīstības un pašvaldības lietu ministrija (no 1993. līdz 2011.)
Satversme	Latvijas Republikas Satversme (konstitūcija)
SM	Satiksmes ministrija
TAP portāls	vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls
TB	Tiesībsarga birojs
TM	Tieslietu ministrija
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VBTAI	Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija
VM	Veselības ministrija

Saturs

Saīsinājumi.....	2
Ievads	4
Latvijas nacionālo cilvēktiesību struktūras dalībnieki, to mijiedarbība	5
Nacionālās cilvēktiesību struktūras vispārīgs tiesiskais regulējums	5
Likumdevēja vara kā starptautisko cilvēktiesību īstenotāja	5
Izpildvara kā starptautisko cilvēktiesību īstenotāja.....	7
Cilvēktiesību ievērošanas principi izpildvarā	7
Izpildvaras iestādes cilvēktiesību īstenošanā – procesuālā dimensija	7
Izpildvaras iestādes cilvēktiesību īstenošanā - praktiskā dimensija	11
Tiesu vara kā starptautisko cilvēktiesību īstenotāja.....	14
Vispārējās jurisdikcijas tiesas.....	15
Administratīvās tiesas.....	16
Satversmes tiesa	16
Tiesībsargs	18
Nevalstisko organizāciju iesaistes platformas	21
Invaliditātes lietu nacionālā padome kā līdzdalības platforma	21
Dzimumu līdztiesības komiteja kā līdzdalības platforma	22
Memoranda padome.....	23
Citas platformas.....	23
Nacionālie ziņojumi starptautiskajām institūcijām	25
Informācijas pieejamība	25
Koordinācijas spējas	28
Līdzdalības spējas	30
Pārvaldības spējas	32
Secinājumi un rekomendācijas	34
Secinājumi	34
Rekomendācijas.....	36
Pielikums nr.1: Cilvēktiesību sistēmas dalībnieki	38
Pielikums nr.2: Cilvēktiesību sistēmas dalībnieku mijiedarbība	39

Ievads

Pēc Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras aicinājuma tiek veikta izpēte par nacionālo cilvēktiesību struktūru Latvijā.

Izpētes mērķis ir apkopot informāciju par Latvijas valsts institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un dažādām sadarbības platformām, kas ir iesaistītas Latvijai saistošo ANO starptautisko cilvēktiesību aktu īstenošanā. Papildu tam šīs izpētes ietvaros tiek iegūta informācija par iesaistīto personu savstarpējo sadarbību un mijiedarbību, nacionālo un alternatīvo ziņojumu iesniegšanu ANO struktūrām, novērtējot šo procesu efektivitāti, iespējami atklājot trūkumus un sniedzot rekomendācijas sistēmas uzlabošanai.

Ievērojot ierobežoto pētījuma apjomu, izpētei tiek izvēlētas galvenās ANO cilvēktiesību konvencijas. Šīs izpētes ietvaros netiek pētīti reģionālie cilvēktiesību instrumenti, ņemot vērā, ka sadarbības principi kopumā ir līdzīgi.

Lai nodrošinātu uzdevuma izpildi, tiek iegūta informācija no Latvijas valsts institūciju un nevalstisko organizāciju interneta vietnēm, aplūkota informācija, kas pieejama ANO resursos, detalizēti izpētot Latvijai saistošās galvenās ANO starptautiskās konvencijas, nacionālos ziņojumus un NVO iesniegtos alternatīvos ziņojumus.

Situācijas daudzpusīgai atspoguļošanai papildus tiek iegūta informācija, intervējot Latvijas pārstāvi starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās. Intervijā uzdoti jautājumi par valsts pārvaldes iestāžu savstarpējās sadarbības spēju, ziņošanas kārtību un sadarbību ar NVO sektoru.

Tāpat notikušas intervijas ar tādu nevalstisko organizāciju pārstāvjiem kā Latvijas Cilvēktiesību centrs, Centrs MARTA, sabiedriskais tiesībsargs – “Glābiet bērnus”, Invalīdu un viņu draugu apvienība “Apeironi”, Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENTO, Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi un Resursu centrs cilvēkiem ar garīgie traucējumiem “Zelda”.

Nevalstisko organizāciju pārstāvjiem tika uzdoti jautājumi par pilsoniskās sabiedrības pārstāvniecību, līdzdalības iespējām politikas veidošanā un iespējamām izaicinājumiem. Tāpat detalizēti tika izziņāta nostāja par valsts nacionālajiem ziņojumiem, sistēmas saprotamību, iespējamu līdzdalību, alternatīvo ziņojumu sniegšanas iespējām un praksi.

Īpaša pateicība visiem, kas atsaucās un dalījās pieredzē, sniedzot vērtīgus ieteikumus situācijas uzlabošanai.

Latvijas nacionālo cilvēktiesību struktūras dalībnieki, to mijiedarbība

Nacionālās cilvēktiesību struktūras vispārīgs tiesiskais regulējums

Pamatprincipus nacionālas cilvēktiesību struktūras darbībai nosaka starptautiskie tiesību akti, kuriem Latvija ir pievienojusies. Lai arī katrā ANO cilvēktiesību aktā dalībvalsts pienākumu formulējums var atšķirties, ir izdalāmi šādi kopīgie principi nacionālas cilvēktiesību struktūras darbībai, īstenojot ANO starptautiskos tiesību aktus cilvēktiesību jomā, proti:

- 1) pasākumi veicami visos iespējamajos līmeņos valsts nacionālajā ietvarā – likumdošanas, izpildvaras, tiesu varas un citos;
- 2) pasākumi aptver plašu valstu rīcības brīvību to metožu izvēlē, kas veicina attiecīgi tiesību aktu īstenošanu - praktiskā piemērošana, politikas dokumentu un normatīvo aktu pieņemšana, sadarbība šo dokumentu pieņemšanas un praktiskā īstenošanā;
- 3) pasākumiem jābūt efektīviem un visaptverošiem¹.

Nacionālā līmenī pamatprincips noteikts Satversmes 89. pantā, kas paredz visaptverošu tiesisko regulējumu cilvēktiesību īstenošanai. Proti, “Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.”² No minētā izriet, ka visi trīs valsts varas atzari, katrs savas kompetences robežās ir atbildīgi par cilvēktiesību ievērošanu un īstenošanu valstī. Arī Latvijas tiesību doktrīnā atzīts, ka demokrātiskā tiesiskā valstī cilvēktiesību aizsardzība ir jānodrošina visiem trijiem valsts atzariem, proti, likumdevējvarai, izpildvarai un tiesu varai, atbilstoši konkrēta varas atzara funkcijām³.

Likumdevēja vara kā starptautisko cilvēktiesību īstenošana

Cilvēktiesību mehānismu plašākajā tvērumā var izšķirt tādus mehānismus, kas apstiprina tiesisko attiecību esību, proti, tas ir likumdevējs.⁴

Satversmes 64. pants paredz, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros. Satversmes 65. pants nosaka, ka likumprojektus var iesniegt Saeimai Valsts Prezidents, ministru kabinets, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci deputāti, kā arī šinī Satversmē paredzētos gadījumos un kārtībā viena desmitā daļa vēlētāju. Saskaņā ar Satversmes 68. pantu visiem starptautiskiem līgumiem, kuri nokārto likumdošanas ceļā izšķiramus jautājumus,

¹ Skat., piemēram, [Starptautiskais pakts par pilsonu un politiskajām tiesībām](#), 2. panta 2. daļa; vai [Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām](#) 2. panta 1. daļa

² [Latvijas Republikas Satversme](#)

³ Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Inetas Ziemeles zinātniskajā redakcijā. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga. Tiesu namu aģentūra, 2021. 442.lpp.

⁴ Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Inetas Ziemeles zinātniskajā redakcijā. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga. Tiesu namu aģentūra, 2021. 443.lpp.

nepieciešama Saeimas apstiprināšana. Latvijas likumdevēja – Saeimas, galvenā loma ir pieņemt likumus, kas īsteno ar starptautiskajiem cilvēktiesību tiesību aktiem uzņemtas saistības, kā arī apstiprināt starptautiskos cilvēktiesību tiesību aktus.

Tas nozīmē, ka būtībā jebkurai Saeimas komisijai var nākties saskarties ar attiecīgiem cilvēktiesību jautājumiem pārraugāmās jomas ietvaros. Šis princips saskan ar Saeimas deputātu ētikas kodeksa 8. panta otro daļā noteikto, ka deputāts respektē cilvēktiesības un argumentācijai neizmanto atsaukšanos uz sava oponenta rasi, dzimumu, ādas krāsu, tautību, valodu, reliģisko pārliecību, sociālo izcelsmi vai veselības stāvokli.⁵

Saeimas kārtības rullis paredz, ka Saeimā pastāvīgi darbojas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija.⁶ Komisijas redzeslokā ir cilvēktiesības visplašākajā to spektrā, tostarp bērnu, personu ar invaliditāti, minoritāšu un patvēruma meklētāju tiesības, un ar tām saistīti jautājumi.⁷ Komisijas sēdes ir atklātas, taču deputāti var arī pieņemt lēmumu rīkot slēgtu sēdi. Pārsvārā tas notiek pēc komisijas pieaicinātās puses lūguma. Komisija rīko arī izbraukuma sēdes, organizē dažādu līmeņu tikšanās un konferences.⁸

Cilvēktiesību jomā komisija sadarbojas ar (...) Tiesībsarga biroju. Ministru kabineta pārstāvi, kas ir komisijas tiešā saikne ar valdību. Cieša sadarbība komisijai ir ar Kultūras ministriju, Tieslietu ministriju, Iekšlietu ministriju, Ārlietu ministriju un Labklājības ministriju. Komisija attīsta plašu sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām, tādām kā Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons", biedrība "Patvērums "Drošā māja"", Resursu centrs sievietēm "Marta", Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda", "Glābiet bērnus", Latvijas Bērnu fonds, Latvijas Bērnu labklājības tīkls, Latvijas Cilvēktiesību centrs, Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācija, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls, Krīzes un konsultāciju centrs "Skalbes", I. Kozakēvičas Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija.⁹

Sadarbība ar Saeimas komisijām, sagatavojot nacionālos ziņojumus par ANO cilvēktiesību aktu īstenošanu var būt dažāda, gan atbildīgajai ministrijai tikai informējot par ziņojumu, gan arī saņemot formālu atbilstībajumu.¹⁰

⁵ Likuma "Saeimas kārtības rullis" pielikums [Saeimas deputātu ētikas kodekss](#)

⁶ Likuma "[Saeimas kārtības rullis](#)" 149. panta pirmās daļas 4. punkts

⁷ [Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas faktu lapa](#)

⁸ [Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas faktu lapa](#)

⁹ [Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas faktu lapa](#)

¹⁰ Piemēram, [Latvijas IV - VII ziņojuma par ANO 1979. gada Konvencijas par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu par posmu no 2005.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 31.decembrim](#) 5. punktā ir norādīts, ka ar sagatavoto Ziņojumu tika iepazīstināta Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija. Savukārt, piemēram, [Latvijas Republikas apvienotā III – V ziņojuma par 1989. gada Bērnu tiesību konvencijas izpildi laika posmā no 2004. gada 1. janvāra līdz 2012. gada 30. jūnijam](#) 3. punktā norādīts, ka Ziņojums tika nosūtīts Latvijas Republikas Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijai un Saeimas Pieprasījumu komisijai.

Izpildvara kā starptautisko cilvēktiesību īstenotāja

Cilvēktiesību ievērošanas principi izpildvarā

Cilvēktiesību darbību ikdienā nodrošina valsts pārvaldes institūcijas.¹¹ Detalizējot Satversmes 89. pantā paredzēto izpildvaras pienākumu, Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta otrajā daļā izpildvarai tieša veidā ir nostiprināts cilvēktiesību ievērošanas princips (pienākums), proti: “Valsts pārvalde savā darbībā ievēro cilvēktiesības.”

Cilvēktiesību ievērošanas princips rada trīs pamatpienākumus:

- 1) ievērot (šaurākā nozīmē) jeb respektēt cilvēktiesības, kas nozīmē pienākumu atturēties no iejaukšanās attiecīgajās tiesībās;
- 2) aizsargāt cilvēktiesības, kas nozīmē pienākumu aizsargāt attiecīgās tiesības no citu privātpersonu iejaukšanās tajās;
- 3) nodrošināt cilvēktiesību īstenošanu, kas nozīmē pienākumu veikt konkrētus aktīvus, pozitīvus pasākumus attiecīgo tiesību īstenošanā¹².

Cilvēktiesību ievērošanas princips valsts pārvaldei ir jānodrošina arī pašvaldībās un to iestādēs, kā arī privāttiesiskajās attiecībās.¹³

Nacionālas cilvēktiesību struktūras “gaismā” par cilvēktiesību īstenošanu izpildvarā jārunā divos aspektos:

- 1) vai un kā procesuāli tiek nodrošināta sadarbība starp iestādēm, NVO un attiecīgo institūciju platformām, pieņemot politikas plānošanas dokumentus un tiesību aktus, kas veicina cilvēktiesību iedzīvināšanu un attīstību visās jomās;
- 2) kuras ir nozīmīgākās iestādes, NVO un kādas ir attiecīgo institūciju sadarbības platformas, kas īsteno starptautisko cilvēktiesību prasības.

Izpildvaras iestādes cilvēktiesību īstenošanā – procesuālā dimensija

Ministru kabinets

Nacionālas cilvēktiesību struktūrā izpildvaras līmenī galvenā dalībnieka loma ir Ministru kabinetam, kuram ir padotas valsts pārvaldes iestādes.¹⁴ Ministru kabinets apspriež visus atsevišķus ministriju izstrādātos likumprojektus un jautājumus, kuri attiecas uz vairāku ministriju darbību, kā arī atsevišķu kabineta locekļu ierosinātus valsts politikas jautājumus.¹⁵ Ministru kabinets apspriež vai izlemj visas lietas, kuras ietilpst tā kompetencē saskaņā ar Satversmi, starptautisko tiesību normām un

¹¹ Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Inetas Ziemeles zinātniskajā redakcijā. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga. Tiesu namu aģentūra, 2021. 443.lpp.

¹² J. Briede, E. Danovskis, A. Kovaļevska. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 62.lpp.

¹³ [Valsts pārvaldes iekārtas likuma](#) 41. panta trešās daļas 4.punkts un 89. pants.

¹⁴ [Latvijas Republikas Satversmes](#) 58.pants

¹⁵ Turpat, 61. pants

likumiem.¹⁶ Ministru kabinets ir atbildīgs par starptautiskajos līgumos paredzēto saistību izpildi.¹⁷ Ministru kabinets var izdot ārējus normatīvos aktus — noteikumus tikai šādos gadījumos:

- 1) ja likums Ministru kabinetu tam īpaši pilnvarojis. Pilnvarojumā norāda tā galvenos satura virzienus;
- 2) lai apstiprinātu starptautisko līgumu vai tā projektu, denonsētu starptautisko līgumu vai apturētu tā darbību, ja Satversmē vai likumā nav noteikts citādi;
- 3) ja tas nepieciešams Eiropas Savienības tiesību aktu piemērošanai un ja attiecīgais jautājums ar likumu nav noregulēts. Šādi noteikumi nevar ierobežot privātpersonas pamattiesības.¹⁸

No minētās tiesību normas izriet Ministri kabineta pilnvaras un ierobežojumi pieņemt normatīvos aktus cilvēktiesību jomā. Ministru kabinets atbilstoši kompetencei izskata dažādus jautājumus, t.sk. cilvēktiesību jomā:

- attīstības plānošanas dokumentu projektus;
- ārējus tiesību aktus, t.sk. starptautiskus līgumus vai to projektus; likumprojektus, Ministru kabineta noteikumu projektus;
- Latvijas oficiālā viedokļa dokumentu projektus izskatīšanai starptautisko organizāciju un Eiropas Savienības institūcijās;
- Latvijas Republikas nacionālās pozīcijas projektus starptautisko tiesību jautājumos.¹⁹

Ministrijas

Ministrijām kā nozaru pārzinātajām ir nozīmīgākā loma sabiedrības interesēm svarīgo dokumentu (politikas plānošanas dokumentu projekti, tiesību aktu projekti u.c.) virzīšanai uz izskatīšanu Ministru kabinetā. Ministrija ir atbildīga par sabiedrības informēšanu par Ministru kabinetā izskatāmo nozarei nozīmīgo un sabiedrības interesēm svarīgo saturu un būtiskajām izmaiņām.

Sagatavojot informāciju sabiedrībai par pieņemtajiem lēmumiem, ievēro šādus principus:

- ministrija laikus plāno un nodrošina komunikāciju ar sabiedrību par projektiem un pieņemtajiem lēmumiem;
- sabiedrības informēšanai izmanto mērķauditorijas informācijas ieguves un lietošanas paradumiem atbilstošus komunikācijas kanālus un instrumentus;

¹⁶ [Ministru kabineta iekārtas likuma](#) 3. pants

¹⁷ [Likuma "Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem"](#) 12. pants.

¹⁸ [Ministru kabineta iekārtas likuma](#) 31. panta pirmā daļa

¹⁹ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis"](#), kas reglamentē Ministru kabinetā izskatāmo dokumentu veidus, iesniegšanas un saskaņošanas kārtību, virzību, Ministru kabineta un Ministru kabineta komiteju sēžu, kā arī valsts sekretāru sanāksmju sagatavošanas un norises kārtību un citus Ministru kabineta iekšējās kārtības un darbības jautājumus.

- plašsaziņas līdzekļiem izplatīto informāciju par projektiem un valdībā pieņemtajiem lēmumiem ministrija elektroniski nosūta Valsts kancelejai un valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vēstnesis".²⁰

Tātad cilvēktiesību īstenošanas dokumentu izstrādē sabiedrības iesaiste normatīvo aktu un politikas plānošanas līmenī tiek īstenota jau sākotnējā izstrādēs procesā. Projektu, t.sk. cilvēktiesību jomā, pieejamība tiek nodrošināta TAP portālā. Tā ir valsts informācijas sistēma, ko izmanto Ministru kabineta darbības nodrošināšanai, sabiedrības informēšanai un līdzdalībai tiesību aktu izstrādē.²¹

Atbildīgā ministrija nodrošina izstrādāto projektu likumprojektu tāda paša līmeņa un augstāka juridiskā spēka tiesību normām, kā arī Latvijas starptautiskajām saistībām.²² Tātad nodrošina arī tā atbilstību cilvēktiesībām.

Sagatavojot tiesību akta projektu, valdības noteikumi paredz pienākumu veikt tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanu (*ex-ante*). Tā ietvaros vērtē tiesību akta projekta: ietekmi uz tiesību normu sistēmu un Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām, ietekmi uz cilvēktiesībām, demokrātiskajām vērtībām un pilsoniskās sabiedrības attīstību, ietekmi uz dzimumu līdztiesību, ietekmi uz personu ar invaliditāti vienlīdzīgām iespējām un tiesībām, atbilstību bērna vislabākajām interesēm, ietekmi uz veselību, tai skaitā uz cilvēku vienlīdzīgām tiesībām un iespējām un uz jaunām tiesībām un pienākumiem veselības jomā, sociālo ietekmi, tai skaitā ietekmi uz sociālās atstumtības riskam pakļautajām sabiedrības grupām, ietekmi uz datu aizsardzību.²³

Atbildīgā ministrija sagatavoto projektu novirza saskaņošanai, norādot ministrijas vai institūcijas, ar kurām projekts jāsaskaņo.²⁴ Ministrija vai cita institūcija nevar atteikties sniegt atzinumu, ja attiecīgais projekts tieši skar tās kompetencē esošos jautājumus.²⁵

Projekti, kuri attiecas uz pilsoniskās sabiedrības attīstību un biedrību un nodibinājumu darbību (pilsoniskās sabiedrības horizontālie jautājumi, demokrātijas kultūra un cilvēktiesības), pirms to izskatīšanas valdībā iesniedzami izskatīšanai Memoranda padomē.²⁶ Tādējādi cilvēktiesību jautājumi pirms Ministru kabineta lēmuma pieņemšanas ir saskaņojami ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem.

²⁰ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumi Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis"](#), 8. punkts

²¹ Turpat, 30. punkts

²² Turpat, 50. punkts

²³ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumu Nr. 617 "Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība"](#) 9. punkts

²⁴ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumu Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis"](#) 51. punkts. Ministrija vai institūcija, ar ko projekts ir saskaņojams, informāciju saņem TAP portālā.

²⁵ Turpat 58., 59., 60. punkts.

²⁶ Turpat, 74. punkts

Citu institūciju loma

Citas valsts un pašvaldību institūcijas, kā arī nevalstisko organizāciju un valdības sociālo partneru organizācijas (turpmāk – cita institūcija) projektu izskatīšanai valdībā ir tiesīgi iesniegt tikai ar tā ministra, starpniecību, kurš ir politiski atbildīgs par attiecīgo jomu, nozari vai apakšnozari. Ja attiecīgais ministrs atsakās virzīt izskatīšanai Ministru kabinetā citu institūciju sagatavoto projektu, institūcija to ir tiesīga iesniegt Ministru prezidentam galīgā lēmuma pieņemšanai par projekta turpmāko virzību.²⁷

No minētā, pirmkārt, izriet, ka būtisku jautājumu, tai skaitā cilvēktiesībās, ir iespēja virzīt, izmantojot vairākus tiesiskos ceļus. Tas izslēdz iespēju kādai no iestādēm vienpersoniski noteikt dienas kārtību un attiecīgi bremsēt sabiedrībai svarīgu jautājumu izskatīšanu. Otrkārt, attiecīgā iespēja ir ne tikai normatīv iestādēm, bet arī nevalstiskajām organizācijām, kas liecina par līdzdalības nodrošināšanu.

Valsts kancelejas loma - četru acu principa nodrošināšana cilvēktiesību īstenošanā

Valsts kanceleja pēc projekta iesniegšanas cita starpā izvērtē projekta atbilstību likumiem un citiem tiesību aktiem, kā arī spēkā esošajiem plānošanas dokumentiem, deklarācijai un rīcības plānam (ja nepieciešams). Valsts kanceleja pēc projekta juridiskās un redakcionālās noformēšanas to saskaņo ar atbildīgo ministriju. Valsts kanceleja Ministru kabineta sēdes darba kārtības projektā iekļauj juridiski un redakcionāli noformētus projektus.²⁸

Valsts sekretāru sanāksmes loma

Nacionālas cilvēktiesību struktūras “gaismā” valsts sekretāru jeb ministriju administratīvo vadītāju sanāksmes ir uzskatāma par vērā ņemamu diskusiju formātu. Valsts sekretāru sanāksmēs cita starpā izskata:

- projektus, par kuriem nav panākta vienošanās saskaņošanas procesā, izņemot projektus, par kuriem nepieciešama politiska izšķiršanās un konceptuāls lēmums;
- Latvijas Republikas oficiālā viedokļa projektus valsts attīstības mērķu aizstāvēšanai starptautiskajās organizācijās vai ar to izstrādi saistītos jautājumus, ja nav iespējams vienoties par ministriju vai citu institūciju atbildības un kompetenču sadalījumu²⁹.

Valsts sekretāru sanāksmē ar balsstiesībām piedalās – Valsts kancelejas direktors, valsts sekretāri un īpašu uzdevumu ministru sekretariātu vadītāji. Savukārt ar padomdevēja tiesībām – parlamentārie sekretāri, Ministru prezidenta biroja vadītājs, Ministru prezidenta biedra biroja vadītājs, Valsts kancelejas amatpersonas, Pārresoru koordinācijas centra, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, Valsts kontroles, Ģenerālprokuratūras, Latvijas Pašvaldību savienības, Sabiedrisko pakalpojumu

²⁷ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumu Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis" 77., 78. punkts](#)

²⁸ Turpat, 82., 84., 85., 88. punkts

²⁹ Turpat, 94. punkts

regulēšanas komisijas, Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes, Konkurences padomes, Datu valsts inspekcijas, tiesībsarga, plānošanas reģiona attīstības padomes, Memoranda padomes un nevalstisko organizāciju pārstāvji³⁰.

Izskatīšanai Ministru kabineta sēdē virza tikai tādu projektu, kas Valsts sekretāru sanāsmē atbalstīts bez grozījumiem vai ar grozījumiem, par kuriem ir panākta vienošanās sanāksmes laikā³¹. Tātad pēc starpinstitūciju sanāksmēm šis nākamais līmenis kompromisu panākšanā par strīdus jautājumiem arī cilvēktiesību īstenošanas jomā, tai skaitā, iesaistot dažādu institūciju un NVO pārstāvniecību.

Ministru kabineta komiteja un tās loma

Normatīvo aktu līmenī ir paredzēta iespēja pirms lēmumu pieņemšanas Ministru kabinetā atsevišķus jautājumus izskatīt Ministru prezidenta vadītās Ministru kabineta komitejas sēdēs. Komitejas sastāvs ir Ministru kabineta sastāvs. Komitejā izvērtē jautājumus, kurus institūcijas nav pilnībā saskaņojušas un par kuriem nav panākta vienošanās Valsts sekretāru sanāsmē. Tāpat šajās sēdēs ar padomdevēja tiesībām drīkst piedalīties virkne valsts institūciju un NVO pārstāvju.³² Ministru kabineta komiteju sēdes ir daļēji politikās diskusijas platforma, kurā, iesaistot plašu loku ekspertu, tiek izdiskutēti strīdīgi jautājumi un sniegts redzējums par pirmšķietamo Ministru kabineta lēmumu.

Tomēr jāatzīmē, ka kopš 2019. gada janvāra Ministru kabineta komitejas sēdes netiek organizētas, tā vietā aicinot panākt visas vienošanās Valsts sekretāru sanāksmes līmenī.³³

Rezumējot, normatīvā līmenī izpildvarā procesuāli ir noteikts visaptverošs cilvēktiesību izvērtēšanas pienākums, lai maksimāli tas tiktu īstenots visās jomās, kur cilvēktiesībām ir nozīme.

Izpildvaras iestādes cilvēktiesību īstenošanā - praktiskā dimensija

ANO starptautisko cilvēktiesību akti aptver virkni horizontāla rakstura jautājumu, kuru īstenošanā ir iesaistītas vienlaikus vairākas iestādes. Šīs iestādes var dēvēt par attiecīgo starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu praktiskajiem ieviešajiem atbilstoši iestādes kompetencei caur politikas plānošanas dokumentiem, normatīvajiem aktiem un praksi. Dažas no iestādēm ir koordinējošas iestādēs, kas ir atbildīgas par konkrēta starptautiskā cilvēktiesību tiesību akta normās paredzēto pasākumu un informācijas apkopošanu, lai varētu "redzēt kopbildi" un lai ziņotu par progresu starptautiskajām organizācijām. Savukārt lielākais vairums ir atbalsta iestādes.

³⁰ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumu Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis"](#) 93. punkts.

³¹ Turpat, 97. punkts.

³² Turpat, 103., 105.punkts

³³ [Ministru kabineta komitejas sēdes](#), aplūkots 02.03.2023.

Ārlietu ministrija kā koordinējošās iestādes loma cilvēktiesību īstenošanā

Kā viena no galvenajām ANO starptautisko cilvēktiesību aktu īstenošanā ir Ārlietu ministrija, kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde ārlietu nozarē.³⁴ Ārlietu ministrija izstrādā starptautisko līgumu, nozari reglamentējošo tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu projektus un sniedz atzinumus par citu institūciju izstrādātajiem starptautisko līgumu, tiesību aktu un politikas plānošanas dokumentu projektiem.³⁵ Ārlietu ministrija ir atbildīgā institūcija par Latvijas nacionālā ziņojuma par cilvēktiesību situāciju ANO Vispārējā periodiskā pārskata ietvaros sagatavošanu un koordināciju.³⁶

Latvijas pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās

Tāpat viena no centrālajām koordinējošajām iestādēm ANO Starptautisko cilvēktiesību aktu izpildes uzraudzības mehānismu ietvaros ir MK pārstāvim.³⁷ Pilnvarojumu pārstāvim izsniedz Ministru kabinets pēc ārlietu ministra ieteikuma, kas saskaņots ar tieslietu ministru.³⁸

MK pārstāvis koordinē nacionālo ziņojumu sagatavošanu par ANO konvencijās cilvēktiesību jomā ietvertu saistību izpildi un ziņo par to ANO attiecīgajās komitejās. Par MK pārstāvja kompetenci un lomu nacionālo ziņojumu sagatavošanā plašāk aprakstīta šīs izpētes nodaļā "Nacionālie ziņojumi starptautiskajām institūcijām".

Labklājības ministrija kā koordinējošās iestādes cilvēktiesību īstenošanā

ANO konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām paredzēto saistību izpildi koordinējošā iestāde ir Labklājības ministrija.³⁹

Īstenojot Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām noteiktās saistības, Labklājības ministrija izstrādāja un Ministru kabinets apstiprināja Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam, kurā ietverti pasākumi ar mērķis ir veicināt personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju un tiesību īstenošanu. Šo pamatnostādņu izstrādei ar Labklājības ministrijas rīkojumu tika izveidota darba grupa. Darba grupā iekļauti gan nozaru ministriju un pašvaldību, gan tiesībsarga, gan plaša nevalstisko organizāciju pārstāvniecība⁴⁰.

³⁴ [Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumu Nr. 237 "Ārlietu ministrijas nolikums"](#) 1. punkts.

³⁵ Turpat, 6. punkts.

³⁶ [Latvijas Republikas nacionālā ziņojuma par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata 3.cikla ietvaros](#) 3. punkts

³⁷ [Latvijas pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās](#)

³⁸ [Ministru kabineta 2017. gada 7. marta noteikumu Nr. 121 "Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās"](#) 3. punkts.

³⁹ [Likuma "Par Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām"](#) 2. pants

⁴⁰ [Ministru kabineta 2013. gada 22. novembra rīkojums Nr. 564 "Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādņēm 2014.–2020.gadam"](#)

Atbalsta iestādes

Pirmkārt, atzīmējums "atbalsta iestādes" ir nosacīts. Tas tiek lietots, lai precīzāk apzīmētu šo iestāžu lomu kopējā nacionālo cilvēktiesību struktūrā.

Otrkārt, atbalsta iestādes, ievērojot Latvijas valsts pārvaldes struktūras pamatprincipus un tiesu varas sistēmai piederošos iestāžu pamatprincipus, var būt jebkura iestāde, kuras kompetencē ir kāds no jautājumiem, ko noregulē starptautiskais tiesību akts cilvēktiesību jomā.

Treškārt, atbalsta iestāžu uzdevums ir praktiski īstenot uzņemtās starptautiskās cilvēktiesību saistības, gan pieņemot un ieviešot dzīvē politikas dokumentus, gan izstrādājot normatīvo aktu projektus, gan piemērojot tos tieši konkrētos gadījumos.

Priekšstats par atbalsta ministriju un iestāžu loku, kas tiek iesaistīts starptautisko cilvēktiesību aktu īstenošanā ir gūstams, iepazīstoties ar Latvijas nacionālajiem ziņojumiem par tai saistošo starptautisko dokumentu ieviešanu. Piemēram, ANO 1966. gada Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām II -VI ziņojumā par laika periodu no 2008. gada līdz 2017. gadam, kas tika iesniegts 03.04.2019., minēts, ka ziņojumā iekļauto informāciju apkopoja Ārlietu ministrija sadarbībā ar Ekonomikas ministriju, Finanšu ministriju, Iekšlietu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Kultūras ministriju, Labklājības ministriju, Satiksmes ministriju, Tieslietu ministriju un Veselības ministriju.⁴¹

Detalizētāka informācija par atbalsta iestādēm šīs izpētes nodaļā "Nacionālie ziņojumi starptautiskajām institūcijām" sadaļā "Koordinācijas spējas".

Svarīgi arī uzsvērt, ka ar atbalsta iestādēm nav saprotamas tikai nozaru ministrijas. Par cilvēktiesību veicināšanu un aizsardzību, kā arī starptautisko cilvēktiesību saistību izpildi ir atbildīgas arī ministriju pārraudzībā un pakļautībā esošas dažādas tiesību aizsardzības un tiesību ieviešanas uzraudzības iestādes. Tā, piemēram, Labklājības ministrijas pārraudzībā darbojas Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija.⁴² Lai īstenotu bērnu tiesības uz sociālo nodrošinājumu, garantējot minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērniem, kurus apgādā tikai viens no vecākiem, jo otrs vecāks tiesas nolēmumu par uzturlīdzekļu piedziņu nepilda, Tieslietu ministrijas pakļautībā darbojas Uzturlīdzekļu garantiju fonds.⁴³ Tieslietu ministrijas padotībā darbojas arī Juridiskās palīdzības administrācija⁴⁴, kas sniedz valsts nodrošināto juridisko palīdzību trūcīgajiem un maznodrošinātajiem un izmaksā valsts kompensāciju cietušajiem, kā arī Valsts probācijas dienests⁴⁵, kas nodrošina sabiedrībā izciešamo sodu kvalitatīvu izpildi un veicina bijušo ieslodzīto reintegrāciju sabiedrībā. Veselības ministrijas

⁴¹ [Latvijas Republikas konsolidētais otrais, trešais, ceturtais, piektais, sestais kārtējais ziņojums par 1966.gada Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām izpildi Latvijā 2008.-2017.gadā](#), 2. punkts

⁴² [Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija](#)

⁴³ [Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija](#)

⁴⁴ [Juridiskās palīdzības administrācija](#)

⁴⁵ [Valsts probācijas dienests](#)

padotībā darbojas Veselības inspekcija⁴⁶, kas veic veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas iespēju un to sniegšanas uzraudzību⁴⁷ un citas.

Tādējādi secināms, ka ANO starptautisko cilvēktiesību saistību īstenošanā un attiecīgi nacionālā ziņojuma sagatavošanā var tikt iesaistīta jebkura valsts pārvaldes iestāde.

Tiesu vara kā starptautisko cilvēktiesību īstenošana

Tiesu Latvijā spriež rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas un Augstākā tiesa, bet kara vai izņēmuma stāvokļa gadījumā — arī kara tiesas.⁴⁸ Satversme nosaka, ka tiesneši ir neatkarīgi un vienīgi likumam padoti.⁴⁹ Likuma “Par tiesu varu” šo principu papildina ar normu, ka tiesu varu īsteno atbilstoši tiesiskuma principam.⁵⁰

Tiesiskuma princips paredz ievērot arī likumību, proti, ka tiesvedība Latvijas Republikā tiek veikta saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktiem, un spriedums tiek pasludināts Latvijas Republikas vārdā. Likumos un starpvalstu līgumos noteiktajos gadījumos tiesa piemēro arī starptautisko tiesību normas vai citu valstu likumus.⁵¹ Tiesnesim, spriežot tiesu, precīzi jāizpilda likuma prasības, jānodrošina cilvēka tiesību, brīvību, goda un cieņas aizsardzība, jābūt taisnīgam un humānam.⁵²

Latvijas tiesību doktrīnā ir atzīts, ka starptautiskais cilvēktiesību aizsardzības režīms atšķiras no citiem starptautisko tiesību režīmiem ar to, ka tā ietvaros ir izveidots gan justīcijas, gan līdzīgu institūciju tīkls, kuru mērķis ir nodrošināt cilvēktiesību iedzīvināšanu valstīs.⁵³

Ja likumdevējs un valsts pārvalde korekti pilda savas funkcijas, paņemot nepieciešamos tiesību aktus un tos pildot, tad nevajadzētu rasties cilvēktiesību pārkāpumiem. Pretējā gadījumā tiesu varai ir jāspēj ne tikai atrisināt konkrēto strīdu, bet arī jāīsteno konstitucionālo uzraudzību, proti, jāpārlicinās, ka pieņemtie tiesību akti ir tiesiski un samērīgi ierobežo cilvēktiesības.⁵⁴

No minētā izriet, ka ikviena Latvijas tiesa var būt starptautisko cilvēktiesību īstenošana. Tiesu vara tieša veidā cilvēktiesību īstenošanu attiecība uz politikas plānošanas dokumentiem un normatīvo aktu pieņemšanu neveic. Tomēr bez tiesas starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu piemērošanas un interpretācijas Latvijā, tiesām ir arī citi instrumenti tos ietekmēt. Pārskatāmības nolūkos ir lietderīgi aplūkot tos pa tiesu veidiem.

⁴⁶ [Veselības inspekcija](#)

⁴⁷ [Latvijas Republikas nacionālais ziņojums par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata 3.cikla ietvaros](#)”, 13.3. punkts,

⁴⁸ [Latvijas Republikas Satversmes](#) 82. pants, [likuma “Par tiesu varu”](#) 1. pants,

⁴⁹ [Latvijas Republikas Satversmes](#) 83. pants

⁵⁰ [likuma “Par tiesu varu”](#) 1. panta otrā daļa

⁵¹ Turpat, 18. pants

⁵² Turpat, 89. panta pirmā daļa

⁵³ [I. Ziemeles, Par cilvēktiesību iedzīvināšanas mehānismiem](#), Latvijas Vēstnesis, laidniens: 22.05.1996., Nr. 88

⁵⁴ Cilvēktiesības pasaulē un Latvijā. Inetas Ziemeles zinātniskajā redakcijā. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga. Tiesu namu aģentūra, 2021. 443. lpp.

Vispārējās jurisdikcijas tiesas

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesu varas uzdevums ir nodrošināt, lai, izskatot katru konkrēto lietu, tiktu garantēta Satversmes norma, likumu un citu normatīvo aktu īstenošana, vispārējo tiesību principu ievērošana, kā arī aizsargātas cilvēka tiesības un brīvības. Tiesiskā valstī tieši vispārējās jurisdikcijas tiesas ir atzīstamas par efektīvāko mehānismu, kas, izvērtējot katru gadījumu individuāli, var konstatēt, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm.⁵⁵

Vispārējā jurisdikcijas tiesa (rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas) spriež tiesu:

- Civillietās, proti, izskatot un izlemjot tiesas sēdēs lietas par strīdiem, kas saistīti ar fizisko un juridisko personu civiltiesību, darba tiesību, ģimenes tiesību un citu tiesību un likumīgo interešu aizsargāšanu.⁵⁶
- Krimināllietās, proti, izskatot un izlemjot tiesas sēdēs pret personām celto apsūdzību pamatotību, attaisnojot nevainīgās personas vai arī atzīstot personas par vainīgām noziedzīga nodarījuma izdarīšanā un nosakot tām sodu.⁵⁷
- Administratīvo pārkāpumu lietās, proti, izskatot un izlemjot tiesas sēdēs lietas par personu administratīvajiem pārkāpumiem.⁵⁸

Vispārējā jurisdikcijas tiesa spriež tiesu civillietās saskaņā ar Civilprocesa likumu⁵⁹, krimināllietās saskaņā ar Kriminālprocesa likumu⁶⁰ un administratīvā pārkāpuma lietās saskaņā ar Administratīvās atbildības likumu⁶¹.

Kā jau tika minēts, bez tiesas starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu piemērošanas un interpretācijas, visi minētie procesuālie likumi paredz iespēju vispārējās jurisdikcijas tiesai pieņemt blakus lēmumus, kas cita starpā var būt par ANO starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu pārkāpumiem. Tā, piemēram, Kriminālprocesa likuma 533. panta pirmā un trešā daļa paredz, ka tiesa reizē ar galīgo nolēmumu var pieņemt blakus lēmumu, kurā kompetentai institūcijai vai amatpersonai norāda uz krimināllietā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem, to cēloņiem un veicinošiem apstākļiem un pieprasa tos novērst. Institūcija vai amatpersona, kura saņēmusi tiesas blakus lēmumu, ne vēlāk kā mēneša laikā veic nepieciešamos pasākumus un par rezultātiem paziņo tiesai.⁶²

Par vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmumiem kasācijas kārtībā var iesniegt sūdzības Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentā civillietās un savukārt krimināllietās - Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentā.⁶³ Administratīvo pārkāpumu lietās kasācijas instances nav.

⁵⁵ [Satversmes tiesas 2010. gada 13. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2010-09-01](#) 10. punkts

⁵⁶ [Likuma "Par tiesu varu"](#) 5. pants

⁵⁷ Turpat, 6. pants

⁵⁸ Turpat, 7. panta otrā daļa

⁵⁹ [Civilprocesa likums](#)

⁶⁰ [Kriminālprocesa likums](#)

⁶¹ [Administratīvās atbildības likums](#)

⁶² Līdzīgas normas skatīt [Administratīvās atbildības likuma](#) 235. pantā un [Civilprocesa likuma](#) 232. pantā

⁶³ [Likuma "Par tiesu varu"](#) 43. un 44. pants.

Administratīvās tiesas

Administratīvā tiesa spriež tiesu administratīvajās lietās, proti, veic kontroli pār izpildvaras darbību, kas attiecas uz konkrētu publiski tiesisku attiecību (administratīvā akta vai iestādes faktiskās rīcības) tiesiskumu un pamatotību, kā arī noskaidro personas publiski tiesiskos pienākumus vai tiesības.⁶⁴

Administratīvā procesa likuma pamatmērķis cita starpā ir nodrošināt demokrātiskas, tiesiskas valsts pamatprincipu, it sevišķi cilvēktiesību, ievērošanu konkrētās publiski tiesiskajās attiecībās starp valsti un privātpersonu.⁶⁵ Ja, izskatot lietu, konstatēti apstākļi, kas liecina par iespējamu tiesību normu pārkāpumu, kā arī citos gadījumos tiesa var pieņemt blakus lēmumu. Blakus lēmumu nosūta attiecīgajai institūcijai. Tiesa blakus lēmumā var noteikt konkrētu uzdevumu izpildes laiku, kā arī to, kurai institūcijai un kādā termiņā jāsniedz atbilde.⁶⁶

Administratīvās lietas pirmajā instancē izskata Administratīvās rajona tiesas⁶⁷, kurām ir pieci tiesu nami⁶⁸. Apelācijas instance administratīvajās lietās ir Administratīvā apgabaltiesa.⁶⁹ Savukārt kasācijas kārtībā administratīvās lietas tiek skatītas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā.⁷⁰

Būtiski uzsvērt, ka administratīvajās lietās administratīvās tiesas, lai prasījuma robežās noskaidrotu patiesos lietas apstākļus un panāktu taisnīgu administratīvās lietas izskatīšanu, tiesa dod administratīvā procesa dalībniekiem norādījumus un ieteikumus, kā arī pēc savas iniciatīvas vāc pierādījumus.⁷¹

Satversmes tiesa

Latvijā pastāv Satversmes tiesa, kas likumā noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesa ir tiesīga atzīt par spēkā neesošiem likumus un citus aktus vai to daļas.⁷²

Šis izpētes kontekstā uzsverams, ka Satversmes tiesa cita starpā izskata lietas par:

- likumu atbilstību Satversmei;
- Latvijas parakstīto vai noslēgto starptautisko līgumu (arī līdz attiecīgo līgumu apstiprināšanai Saeimā) atbilstību Satversmei;
- citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem);

⁶⁴ [Likuma "Par tiesu varu"](#) 7. panta pirmā daļa; [Administratīvā procesa likuma](#) 103. panta pirmā daļa

⁶⁵ [Administratīvā procesa likuma](#) 2. panta 1.punkts

⁶⁶ Turpat, 288. panta pirmā un otrā daļa

⁶⁷ Turpat, 122. pants

⁶⁸ [Administratīvās tiesas](#)

⁶⁹ [Administratīvā procesa likuma 290. pants](#)

⁷⁰ [Likuma "Par tiesu varu"](#) 43. un 44. pants

⁷¹ Turpat, 25.¹ pants

⁷² [Latvijas Republikas Satversmes 85.pants](#)

- Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi.⁷³

Kā Satversmes tiesa izmanto ANO cilvēktiesību tiesību aktus, analizējot nacionālo tiesību aktu normu saturu, ir atrodams, piemēram, šādos spriedumos⁷⁴:

- 2002. gada 23. septembra spriedumā "Par Saeimas vēlēšanu likuma 38. panta pirmās daļas otrā teikuma atbilstību Satversmes 6., 8., 91. un 116. pantam".⁷⁵
- 2010. gada 22. februāra spriedums "Par likuma "Par priekšvēlēšanu aģitāciju pirms pašvaldību vēlēšanām" 33.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 100.pantam".⁷⁶
- Satversmes tiesas 2010. gada 27. decembra spriedums "Par Civillikuma 358.panta un 364.panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam".⁷⁷

Raksturojot, kā Latvijas tiesas piemēro un izmanto ANO cilvēktiesību aktus, Latvijas juridiskajā doktrīnā ir secināts, ka (..) lietās, kurās skartas cilvēktiesības, gan Senāta, gan visu citu Latvijas tiesu (ieskaitot Satversmes tiesu) nolēmumos ievērojami biežāk nekā uz Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) dokumentiem atsauces ir veidotas uz reģionālajiem cilvēktiesību līgumiem, kā Eiropas Padomes Cilvēktiesību un Pamatbrīvību konvenciju, arī uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, un no tiem izrietošo judikatūru. ANO konvencijas vai paktus tiesas parasti izmanto, ja tiem vai tajos ietvertajām normām nav reģionāla ekvivalenta; kā piemēram, ANO Bērna tiesību konvencija⁷⁸.

Lai tiesību norma nepaliktu deklaratīva un abstrakta konstrukcija, tā ir jāiedzīvina – un parasti tas notiek ar tiesas palīdzību, interpretējot normas saturu un nosakot tās tvēruma robežas. ANO tiesību aizsardzības instrumentu – konvenciju un paktu – saturu pirmām kārtām atklāj uz to pamata veidotās attiecīgās komitejas, kuru galvenais uzdevums ir uzraudzīt attiecīgo starptautisko instrumentu ievērošanu dalībvalstīs.⁷⁹ Taču ne vienmēr šie avoti ir neapstrīdami. Piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2017. gada 4. oktobra spriedumā lietā Nr. SKA-424/2017 (A420579912), analizējot ANO Cilvēktiesību komitejas viedokļa tiesisko nozīmi, atzina, ka valstij ir godprātīgi jāapsver ANO Cilvēktiesību komitejas

⁷³ [Satversmes tiesas likuma](#) 16. panta 1., 2., 3. un 6. punkts

⁷⁴ Šie spriedumi ir tikai ilustratīvi, Satversmes tiesas praksē ir arī citi spriedumi, kuros nacionālo tiesību normu satura atklāšanā izmanto ANO cilvēktiesību tiesību aktus, kurus ierobežotā izpētes ziņojuma ierobežotā apjoma dēļ nav iespējas aprakstīt.

⁷⁵ [Lietā Nr. 2002-08-01](#) Satversmes tiesa analizē, kādi vēlēšanu tiesību principi izriet Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām un kā tie ir attiecināmi uz nacionālo normatīvo regulējumu.

⁷⁶ [Lietā Nr.2009-45-01](#) Satversmes tiesa analizējusi Starptautiskais paktā par pilsoņu un politiskajām tiesībām nostiprinātās vārda brīvības saturu un tā atbilstību Satversmē ietvertajam šo tiesību tvērumam.

⁷⁷ [Lietas Nr.2010-38-01](#) spriedumā Satversmes tiesas, analizējot nacionālo regulējumu par rīcībspējas institūtu, atsaucās Starptautiskais paktā par pilsoņu un politiskajām tiesībām nostiprinātajām tiesībām uz privāto dzīvi, ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām noteikto par rīcībspējas principiem, kā arī uz ANO Cilvēktiesību padomes Tematisko ziņojumu par ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.

⁷⁸ [I. Pūce. Apvienoto Nāciju Organizācijas komiteju vispārējie komentāri kā tiesību avots](#). Līdzīgu domu attiecībā uz reģionālo cilvēktiesību tiesību aktu biežāku piemērošanas praktizēšanu atklāj arī Mārtiņš Mits referātā: [Eiropas Cilvēktiesību standarti: rutīna vai izaicinājums?](#)

⁷⁹ [I. Pūce. Apvienoto Nāciju Organizācijas komiteju vispārējie komentāri kā tiesību avots](#)

viedoklis, vienlaikus tas neatņem tiesības valstij pēc rūpīgām pārdomām viedoklim nepiekrīst, ja tas neatspoguļo patieso juridisko situāciju konkrētajā lietā.⁸⁰

Vērtējot ANO cilvēktiesību tiesību aktu piemērošanu tiesu varas ietvaros, novērojama atturīga pieeja, it īpaši salīdzinot, kāds nozīmīgums tiek piešķirts reģionālo cilvēktiesību tiesību aktiem. Šajā kontekstā šķiet zīmīgi Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesneša Martiņa Mita apsvērumi, domājot par ANO cilvēktiesību tiesību aktu piemērošanas nozīmīgumu: "Eiropas Cilvēktiesību konvencijas prioritizēšana nav nekas peļams, ja vien tiek paturēts prātā, ka, pirmkārt, universālie cilvēktiesību standarti to saistošā rakstura ziņā ir līdzvērtīgi Eiropas standartiem un, otrkārt, universālie cilvēktiesību standarti var uzlikt valstīm tālejošākus pienākumus nekā Eiropas standarti. No Latvijas tiesību viedokļa tiesām ir jāpiemēro tālejošākais cilvēktiesību standarts. Runājot svešvārdiem, Latvijas Eiropēizācija nedrīkst novest pie universālo cilvēktiesību standartu marginalizācijas. Tādēļ, diskutējot par cilvēktiesību jautājumiem Eiropas ietvaros, ir svarīgi nepazaudēt skatījumu uz visu plašo tiesību spektru."⁸¹

Tiesībsargs

Latvijas nacionālo cilvēktiesību institūciju struktūrā nozīmīgu lomu ieņem tiesībsargs jeb ombuds un Tiesībsarga birojs.⁸²

Tiesībsargs ir Saeimas apstiprināta amatpersonas, kas savā darbībā ir neatkarīgs un pakļaujas vienīgi likumam. Nevienam nav tiesību ietekmēt tiesībsargu viņa funkciju un uzdevumu pildīšanā.⁸³

Tiesībsarga funkcijās ietilps:

- 1) veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību;
- 2) sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu;
- 3) izvērtēt un veicināt labas pārvaldības principa ievērošanu valsts pārvaldē;
- 4) jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu;
- 5) sekmēt sabiedrības informētību un izpratni par cilvēktiesībām, par šo tiesību aizsardzības mehānismiem un par tiesībsarga darbu.⁸⁴

Pildot tiesībsarga funkcijas, tiesībsargam cita starpā ir uzdevums: sniegt Saeimai, Ministru kabinetam, pašvaldībām vai citām iestādēm ieteikumus attiecībā uz tiesību aktu izdošanu vai grozīšanu un veikt pētījumus un analizēt situāciju cilvēktiesību jomā, kā arī sniedz atzinumus par aktuāliem cilvēktiesību jautājumiem.⁸⁵

Tiesībsargam ir tiesības:

⁸⁰ [Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2017. gada 4. oktobra spriedums lietā SKA-424/2017](#)

⁸¹ [Mārtinš Mits, Eiropas Cilvēktiesību standarti: rutīna vai izaicinājums?](#)

⁸² [Tiesībsarga likuma](#) 18. pants

⁸³ Turpat, 3. un 4. pants

⁸⁴ Turpat, 11. pants

⁸⁵ Turpat, 12. pants

- iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā, ja iestāde, kas izdevusi apstrīdamo aktu, nav tiesībsarga norādītajā termiņā novērsusi konstatētos trūkumus;
- aizstāvēt privātpersonas tiesības un intereses administratīvajā tiesā, ja tas nepieciešams sabiedrības interesēs;
- vērsties tiesā tajās civillietās, kurās prasības būtība saistīta ar atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpumu;
- vērsties pie kompetentām institūcijām, lai izlemtu jautājumu par lietas ierosināšanu;
- piedalīties ar padomdevēja tiesībām Ministru kabineta sēdēs.⁸⁶

Tiesībsargs var izveidot konsultatīvās padomes, kā arī darba grupas atsevišķu projektu izstrādei vai jautājumu sagatavošanai.⁸⁷ Piemēram, tiesībsargs 2011. gadā bija izveidoja konsultatīvo padomi par partnerattiecību tiesisko regulējumu.⁸⁸ Tāpat 2011. gada augustā tiesībsargs izveidoja konsultatīvo padomi par izglītības pieejamību.⁸⁹ Savukārt 2013. gada 18. oktobrī tika izveidota tiesībsarga konsultatīvā padome veselības aprūpes jomā ar mērķi izvērtēt faktisko situāciju veselības aprūpes jomā Latvijā, cita starpā Starptautiskā pakta par sociālajām, ekonomiskajām un kultūras tiesībām 12. pantā kontekstā.⁹⁰

Tiesībsarga viedokļiem un atzinumiem ir rekomendējošs raksturs.⁹¹ Par nepilnībām un nepieciešamajiem uzlabojumiem cilvēktiesību jomā tiesībsargs ik gadu sagatavo gada ziņojumu un iesniedz to Saeimai un Valsts prezidentam.⁹² Ziņojuma mērķis ir, lai tiesībsargs, kā jomas eksperts, nepastarpināti vērstos pie likumdevēja, atklātu un īpaši aktualizētu problēmas, kam nepieciešams risinājums, jo tiesībsargam nav piespiedu mehānisma un likumdošanas iniciatīvas tiesības. Savukārt parlamentam ir varas instrumenti, kādu nav tiesībsargam. Valsts prezidents kā otrs adresāts izvēlēts, lai ar savu autoritāti un likumdošanas iniciatīvas tiesībām rīkotos, ja Saeimai nav politiskās gribas/pietiekama atbalsta problēmu risināt vai arī tā nerīkojas cita iemesla dēļ.

Tāpat tiesībsargam ir tiesības sniegt Saeimai, tās komisijām, Valsts prezidentam, Ministru kabinetam, valsts pārvaldes iestādēm un starptautiskajām organizācijām ziņojumus par atsevišķiem jautājumiem.⁹³

⁸⁶ [Tiesībsarga likuma](#) 13. pants

⁸⁷ Turpat, 14. pants

⁸⁸ [Konsultatīvās padomes par partnerattiecību tiesisko regulējumu](#) darba rezultātā 2012. gada 26. janvārī tiesībsargs Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijai un Saeimas Juridiskajai komisijai nosūtīja savu viedokli par partnerattiecību tiesisko regulējumu un aicināja Saeimu veikt grozījumus vairākās tiesību normās, kas attiecas uz pacientu tiesību aizsardzību, interešu konfliktu novēršanu, procesuālajām tiesību normām, personas sociālajām tiesībām un tiesībām uz informāciju. Skatīt [Tiesībsarga 2011. gada ziņojuma](#) 112., 118., 119, 142. lpp.

⁸⁹ Skatīt [Tiesībsarga 2011. gada ziņojuma](#) 30. lpp. Šis konsultatīvās padomes darbs rezultējās 2012. gadā maijā ar tiesībsarga ziņojumu par tiesībām iegūt pamata un vispārējo vidējo izglītību bez maksas nodrošināšanu pašvaldības dibinātās izglītības iestādēs. Skatīt [Tiesībsarga 2012. gada ziņojuma](#) 119. lpp.

⁹⁰ [Konsultatīvā padome veselības aprūpes jomā](#). Šis konsultatīvās padoms darbs rezultējās ar atziņu, ka veselības aprūpe ir viena no visvairāk regulētākajām, tai pašā laikā arī viena no visneskaidrākajām jomām, par ko tika informēta Saeima. Skatīt [Tiesībsarga 2016. gada ziņojuma](#) 189. lpp.

⁹¹ [Tiesībsarga likuma](#) 25. panta ceturtnā daļa

⁹² Turpat, 15. panta pirmā daļa

⁹³ Turpat, 15. panta otrā daļa.

Tiesībsargs apvieno šādus mandātus:

- **Nacionālā cilvēktiesību iestāde** saskaņā ar Parīzes principiem.⁹⁴
- **Ombuds** saskaņā ar Venēcijas principiem.⁹⁵
- **Bērnu tiesībsargs** saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu.⁹⁶
- **Personu ar invaliditāti tiesību neatkarīgais monitoringa mehānisms** saskaņā ar Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.⁹⁷
- **Nacionālais preventīvais mehānisms** saskaņā ar Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvo protokolu.⁹⁸
- **Piespiedu izraidīšanas monitoringa mehānisms** saskaņā ar Imigrācijas likumu.⁹⁹
- **Līdztiesības iestāde** saskaņā ar Eiropas Savienības direktīvām.¹⁰⁰
- **Sūdzību izskatīšanas mehānisms par tīmekļvietņu vai mobilo lietotņu piekļūstamību** saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību.¹⁰¹

Rezumējot tiesībsarga lomu Latvijas cilvēktiesību struktūrā, jāsecina, ka tiesībsargam ir plašas iespējas ietekmēt cilvēktiesību īstenošanas procesus jebkurā cilvēktiesību jomā, tai skaitā, attiecībā uz ANO cilvēktiesību tiesību aktu īstenošanu.

⁹⁴ [ANO Ģenerālās Asamblejas 1993. gada 20. decembra rezolūcija Nr. 48/134 par Valstu cilvēktiesību veicināšanas un aizsardzības iestādēm](#)

⁹⁵ [Eiropas Padomes komisijas "Demokrātija caur tiesībām" \(Venēcijas komisijas\) Ombudu institūciju aizsardzības principi](#) (pieejami angļu valodā)

⁹⁶ [Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.2 pants](#)

⁹⁷ [Likuma "Par Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām" 2. pants,](#)

⁹⁸ [Likuma "Par Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem Fakultatīvo protokolu" 3. pants](#)

⁹⁹ [Imigrācijas likuma 50.7 pants](#)

¹⁰⁰ [Tiesībsarga likums](#), Informatīvā atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

¹⁰¹ [Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 26. oktobra Direktīva 2016/2102/ES par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību](#) (aplūkots 24.03.2023.) un [Ministru kabineta 2020. gada 14. jūlija noteikumi Nr. 445 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā"](#)

Nevalstisko organizāciju iesaistes platformas

Starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu praktiskajā īstenošanā atbildīgo iestāžu ietvaros ir un var būt izveidotas plašas sadarbības struktūras – konsultatīvās padomes, darba grupas, dažādu diskusiju formāti, kam var būt gan pastāvīgs raksturs, gan vienreizējs. Ievērojot izpētes materiāla ierobežoto apjomu, šajā nodaļā tiek sniegta informācija par nozīmīgākajām nevalstisko organizāciju iesaistes sadarbības platformām. Visaptverošai šo platformu analīzei būtu jāvelta atsevišķa izpēte.

Invaliditātes lietu nacionālā padome kā līdzdalības platforma

Lai veicinātu sadarbību starp institūcijām un iesaistītu sabiedriskās organizācijas lēmumu pieņemšanā, kas saistīti ar personu ar invaliditāti integrācijas veicināšanu, Labklājības ministrija izveidojusi Invaliditātes lietu nacionālo padomi.¹⁰² Invaliditātes lietu nacionālo padome ir konsultatīva institūcija, kas piedalās personu ar invaliditāti integrācijas politikas izstrādē un īstenošanā.

Invaliditātes lietu nacionālo padome:

- koordinē un pilnveido valsts, pašvaldību un citu institūciju, kā arī nevalstisko organizāciju, juridisko un fizisko personu darbību, lai veicinātu personu ar invaliditāti integrāciju;
- veicina sabiedrības iesaistīšanos un popularizēt personu ar invaliditāti integrācijas politiku;
- īsteno personu ar invaliditāti integrācijas politiku, veicināt ar to saistītu jautājumu iekļaušanu ministriju darba (rīcības) plānos;
- sagatavo tiesību aktu projektus un attīstības plānošanas dokumentus, izstrādā priekšlikumus, lai veiksmīgāk īstenotu personu ar invaliditāti integrāciju veicinošus pasākumus;
- koordinē Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanu starpnozaru līmenī.

Padome var veidot darba grupas padomes kompetencē esošo jautājumu sagatavošanai, pieaicināt ekspertus, lai analizētu un risinātu jautājumus personu ar invaliditāti integrācijas jomā.¹⁰³

Invaliditātes lietu nacionālo padomes sastāvā ir: labklājības ministrs (padomes priekšsēdētājs), izglītības un zinātnes ministrs, ekonomikas ministrs, veselības ministrs, vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs, biedrības "Latvijas Pašvaldību savienība" priekšsēdētājs, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas priekšsēdētājs, biedrības "Latvijas Nedzirdīgo savienība" prezidents, biedrības "Latvijas Neredzīgo biedrība" centrālās valdes priekšsēdētājs, biedrības "Rīgas pilsētas "Rūpju bērns"" valdes priekšsēdētājs, nodibinājuma "Invalīdu un viņu draugu apvienība "Apeirons"" valdes priekšsēdētājs, Sabiedrības integrācijas fonda

¹⁰² [Ministru kabineta 2004. gada 29. jūnija noteikumi Nr. 561 "Invaliditātes lietu nacionālās padomes nolikums"](#)

¹⁰³ Turpat, 3., 4. punkts

sekretariāta direktors, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs, biedrības "Latvijas Paralimpiskā komiteja" prezidents, biedrības "Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem "Zelda"" direktors, biedrības "Latvijas Darba devēju konfederācija" ģenerāldirektors. Padomes sēdēs ar padomdevēja tiesībām var piedalīties tiesībsargs vai viņa pilnvarota persona.¹⁰⁴

Tādējādi Konvencijas par personu ar invaliditāti īstenošanā ir ieviesta sistēma, kurā horizontālā līmenī plaši tiek iesaistītas ieinteresētās personas.

Dzimumu līdztiesības komiteja kā līdzdalības platforma

Kā īpaša platforma Latvijas nacionālas cilvēktiesību struktūras sistēmā ir atzīmējama Dzimumu līdztiesības komiteja. Tā ir konsultatīva institūcija sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju politikas jomā. Tās mērķis ir veicināt tiešās valsts pārvaldes institūciju, nevalstisko organizāciju, sociālo partneru, pašvaldību un citu iesaistīto pārstāvju sadarbību un līdzdalību, lai sekmētu sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju politikas plānošanu, īstenošanu, pārraudzību un pilnveidošanu.

Dzimumu līdztiesības komitejā piedalās pārstāvji no nozaru ministrijām, Valsts kancelejas, MK pārstāvja biroja, sociālajiem partneriem, septiņām nevalstiskajām organizācijām, kā arī Ziemeļvalstu ministru padomes biroja Latvijā. Dzimumu līdztiesības komitejas sanāksmēs kā neatkarīgs novērotājs piedalās arī Tiesībsarga biroja pārstāvis. Dzimumu līdztiesības komitejas darbu vada Labklājības ministrijas valsts sekretārs.¹⁰⁵

Papildu tam Dzimumu līdztiesības komitejas sēdēs tiek izskatīti dažādu nozaru īstenotās politikas pasākumi no dzimumu līdztiesības aspekta, piemēram, darba un ģimenes dzīves saskaņošana, vardarbības ģimenē un vardarbības pret sievietēm novēršana, veselība, izglītība, kā arī ES un starptautiskā mēroga aktualitātes. Minētās komitejas sēžu laikā tika skatītas arī ANO Ekonomisko un sociālo lietu padomes Sieviešu statusa komisijas kārtējās sesijas un ar starptautiskajām cilvēktiesību konvencijām saistītās aktualitātes.¹⁰⁶

Dzimumu līdztiesības komitejas iesaisti Latvijas nacionālas cilvēktiesību struktūras sistēmā raksturo, piemēram, fakts, ka izglītības segregācijas mazināšanai Dzimumu līdztiesības komitejas izveidotā darba grupa 2013. gadā izstrādāja un izglītības politikas veidošanā iesaistītajām institūcijām nosūtīja rekomendācijas "Sieviešu un vīriešu skaita līdzsvarošanai un dzimumu līdztiesības aspektu integrēšanai Latvijas pirmsskolas, vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības līmeņos, izglītības procesā un saturā līdz 2020.gadam".¹⁰⁷

¹⁰⁴ [Ministru kabineta 2004. gada 29. jūnija noteikumu Nr. 561 "Invaliditātes lietu nacionālās padomes nolikums" 5., 5.1 punkts](#)

¹⁰⁵ [Informācija par Dzimumu līdztiesības komiteju](#)

¹⁰⁶ [Latvijas Republikas Vispārējais pamatdokuments par laika posmu no 2002. gada līdz 2016. gadam](#), 142. punkts (25.lpp.) Piemēram, Saskaņā ar [Latvijas IV - VII ziņojuma par ANO 1979.gada Konvencijas par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu par posmu no 2005.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 31.decembrim](#) 4. punktu Ziņojums tika izskatīts un apspriests Dzimumu līdztiesības komitejas 23. sēdē.

¹⁰⁷ [Latvijas Republikas konsolidētais IV-VII kārtējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1979. gada Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu izpildi par laika posmu no 2005. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. decembrim](#), 136. punkts

Memoranda padome

Kā jau tika norādīts sadaļa par cilvēktiesību īstenošanu izpildvaras procesuālajā dimensijā, nozīmīga lomu cilvēktiesību jautājumu izskatīšanā ir Memoranda padomei.¹⁰⁸ Tā ir konsultatīva institūcija, kuras darbības mērķis ir sekmēt Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorandā¹⁰⁹ noteikto mērķu sasniegšanu, proti, sekmēt efektīvas un sabiedrības interesēm atbilstošas valsts pārvaldes darbību, nodrošinot pilsoniskās sabiedrības attīstību un iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos visos līmeņos un posmos valsts pārvaldē, tādējādi veicinot demokrātiskas valsts pamatelementa – pilsoniskās sabiedrības – līdzdalību un attīstību¹¹⁰.

Ar mērķi nodrošināt pilsoniskās sabiedrības iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos un sekmēt sabiedrības interesēm atbilstošu valsts pārvaldes darbību, Memoranda padomei ir tiesības deleģēt pārstāvjus Valsts sekretāru sanāsmēs, Ministru kabineta komitejas sēdēs un Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes sēdēs un citos formātos pēc nepieciešamības.¹¹¹

Citas platformas

Kā nozīmīga nacionāla līmeņa sadarbības platforma jāmin Nacionālā trīspusējās sadarbības padome (NTSP) – koordinē un organizē trīspusējo sociālo dialogu starp darba devēju organizācijām, valsts institūcijām un arodbiedrībām, lai saskaņotu šo organizāciju intereses sociālajos un ekonomiskajos jautājumos. NTSP uz paritātes pamatiem veido valdības, Latvijas Darba devēju konfederācijas un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības izvirzītie pārstāvji.¹¹²

Vairākās nozaru ministrijās ir izveidotas konsultatīvās institūcijas ar NVO un ekspertu iesaisti cilvēktiesību veicināšanai to kompetences jomās. Piemēram, Izglītības un zinātnes ministrijas Konsultatīvā padome mazākumtautību izglītības jautājumos¹¹³ aktivizē dažādu sabiedrības viedokļu apmaiņu un rosina diskusijas, kā veicināt kvalitatīva izglītības procesa īstenošanu mazākumtautību skolās¹¹⁴. Jaunatnes konsultatīvā padome nodrošina jaunatnes politikas koordināciju un sekmē jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē¹¹⁵. Kultūras ministrijas ietvaros ir izveidota Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvā padome, kas ir konsultatīva institūcija, kuras mērķis ir nevalstisko organizāciju līdzdalības

¹⁰⁸ [Ministru kabineta 2021. gada 7. septembra noteikumu Nr. 606 "Ministru kabineta kārtības rullis" 74. punkts.](#)

¹⁰⁹ [Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorands.](#)

¹¹⁰ Turpat, 1. punkts

¹¹¹ [Memoranda padome.](#) Pārstāvju deleģēšana notiek saskaņā ar Padomē 2021. gada 26. maijā apstiprināto "[Kārtību, kādā Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome deleģē pārstāvjus \(t.sk. kritērijiem\) dalībai dažādos sadarbības un uzraudzības mehānismos](#)".

¹¹² [Nacionālā trīspusējā sadarbības padome](#)

¹¹³ [Konsultatīvā padome mazākumtautību izglītības jautājumos](#)

¹¹⁴ [Latvijas Republikas nacionālais ziņojums par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata 3.cikla ietvaros](#)", 14. punkts,

¹¹⁵ [Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras Konsultatīvā padome](#)

veicināšana, pilsoniskās sabiedrības veidošanā, etnopolitikas attīstībā, mazākumtautību tiesību un kultūras jomā¹¹⁶.

Valsts Prezidents ir izveidojis vairākas konsultatīvās institūcijas, kuru uzdevums ir izvērtēt situāciju un sniegt priekšlikumus, tajā skaitā ar cilvēktiesībām saistītajās jomās. Piemēram, Mazākumtautību konsultatīvās padomes¹¹⁷ mērķis ir sekmēt dialogu par mazākumtautību etniskās, kultūras, valodas un reliģiskās identitātes jautājumiem, kā arī sniegt atbalstu mazākumtautību sociāli politiskās līdzdalības veicināšanā. Padome sniedz atzinumus par aktuāliem mazākumtautību jautājumiem, kā arī vērtē un izsaka viedokli par mazākumtautību kultūrnacionālās autonomijas pamatprincipiem. 2015. gadā tika izveidota Tiesiskās vides pilnveides komisija, kuras darbības mērķis ir sniegt ekspertu skatījumu uz valsts aizsardzības, tiesu sistēmas darbības pilnveidošanas, likumdošanas efektivitātes un citiem valstiski svarīgiem jautājumiem¹¹⁸.

Bez minētajām platformām Labklājības ministrijā darbojas arī Darba lietu trīspusējās sadarbības apakšpadome¹¹⁹, Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komiteja¹²⁰, Senioru lietu padome¹²¹, Sociālā darba speciālistu sadarbības padome¹²², Apmācību komisija apmācību jomu, izglītības programmu, profesiju, sociālo un profesionālo prasmju noteikšanai¹²³ kā arī Sociālo pakalpojumu attīstības padome¹²⁴. Labklājības ministrija pilda arī sekretariāta funkcijas Demogrāfisko lietu padomē¹²⁵.

No minētās analīzes skaidri redzams, ka dažādu jautājumu apspriešanai, sabiedrības uzklaušīšanai un iesaistei ir izveidotas daudz un dažādas platformas un diskusiju formāti par visdažādākajiem cilvēktiesību aspektiem. Tomēr sarunās ar NVO pārstāvjiem noskaidrots, ka ne vienmēr praksē sadarbība veidojas tik veiksmīgi. Visbiežāk NVO pārstāvji norādīja uz šādiem atsevišķiem apstākļiem:

- dažkārt NVO viedoklis tai svarīgos jautājumos netiek lūgts. Atsevišķas NVO norādīja, ka ir pieejams TAP portāls, kur iespējams atrast dažādas politikas iniciatīvas, tiesību aktu projektus un iesaistīties, tomēr, lai to īstenotu NVO nepietiek cilvēkresursu kapacitātes, proti, nav iespējams novirzīt atsevišķu cilvēku, kas nepārtraukti un sistēmiski sekotu līdzīgi visiem politikas plānošanas dokumentiem TAP portālā;
- sadarbība parlamenta komisiju līmenī veidojas veiksmīgāk, jo NVO pārstāvji tiek īpaši uzaicināti izteikties un sniegt viedokli, kaut gan atsevišķu NVO ieskatā attālinātā darba formāts diskusijas līmeni un kvalitatīvu un pilnvērtīgu iesaisti ir samazinājis;

¹¹⁶ [Mazākumtautību nevalstisko organizāciju pārstāvju konsultatīvā padome](#)

¹¹⁷ [Mazākumtautību konsultatīvā padome](#)

¹¹⁸ [Tiesiskās vides pilnveides komisija](#)

¹¹⁹ [Darba lietu trīspusējās sadarbības apakšpadome](#)

¹²⁰ [Sociālās iekļaušanas politikas koordinācijas komiteja](#)

¹²¹ [Senioru lietu padome](#)

¹²² [Sociālā darba speciālistu sadarbības padome](#)

¹²³ [Apmācību komisija apmācību jomu, izglītības programmu, profesiju, sociālo un profesionālo prasmju noteikšanai](#)

¹²⁴ [Sociālo pakalpojumu attīstības padome](#)

¹²⁵ [Demogrāfisko lietu padome](#)

- dažkārt viedoklis tiek lūgts novēloti, proti, viedokļa sagatavošanai atvēlēts nepietiekams laiks, dažkārt, tikai viena diena;
- atsevišķos gadījumos NVO norādīja uz formālu iesaisti, proti, aicinājums piedalīties un iesaistīties tiek īstenots tikai "skata pēc", ir sajūta, ka valsts iestādēm dažkārt NVO viedoklis nemaz neinteresē, īpaši "neērtos" jautājumos, kur trūkst politiskā atbalsta.

Nacionālie ziņojumi starptautiskajām institūcijām

Vairums starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu, kuriem Latvija ir pievienojusies, nosaka dalībvalstu pienākumu regulāri, noteiktos termiņos ziņot starptautiskajām organizācijām par likumdošanas, tiesu, administratīvajiem vai citiem pasākumiem, ko tās veikušas, lai īstenotu šīs konvencijas noteikumus, un par šajā saistībā sasniegto progresu (turpmāk – nacionālais ziņojums).¹²⁶

Lai izprastu, kā Latvija nodrošina šī pienākuma izpildi, ir nepieciešams noskaidrot vairākus aspektus:

- 1) **informācijas pieejamību**, lai izvērtētu, kā darbojas ziņošanas mehānisms, vispirms ir nepieciešams noskaidrot, cik vienkārši un ērti ir iegūstama informācija par ziņošanas pienākumu, ziņojumiem, secinājumiem un ziņošanas termiņiem;
- 2) **koordinācijas spējas**, proti, kā tiek iegūta un apkopota nacionālajam ziņojumam nepieciešamā informācija;
- 3) **līdzdalības spējas**, vai un kā ziņojuma tapšanā tiek iesaistīti neatkarīgie cilvēktiesību sistēmas dalībnieki, tādi kā nevalstiskās organizācijas, universitātes, nacionālā cilvēktiesību institūcija. Vai šim dalībniekiem ir pietiekama informācija un iespējas iesniegt alternatīvo jeb paralēlo ziņojumu;
- 4) **pārvaldības spējas**, kā dalībvalsts nodrošina, ka nacionālais ziņojums tiek iesniegts noteiktajā termiņā.

Informācijas pieejamība

Aplūkojot starptautiskos cilvēktiesību dokumentus, kas nosaka regulārus ziņošanas pienākumus dalībvalstīm, nākas konstatēt, ka ne visi no tiem ir pieejami latviešu valodā oficiālajā Latvijas Republikas tiesību aktu portālā likumi.lv. Meklējot konvencijas, ko Ārlietu ministrija ir identificējusi kā "Galvenās starptautiskās cilvēktiesību konvencijas, kas ir saistošas Latvijai"¹²⁷, kopskaitā desmit, konstatējams, ka, piemēram, Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras

¹²⁶ Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām 40. pants, Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām 16.pants; Konvencija par jebkādas sievietes diskriminācijas izskaušanu, 18.pants, u.c.

¹²⁷ [Latvijas Republikas Vispārējais pamatdokuments par laika posmu no 2002. gada līdz 2016. gadam, Pielikums](#)

tiesībām¹²⁸, Konvencija par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu¹²⁹ nav atrodama oficiālajā tiesību aktu portālā likumi.lv.

Savukārt ANO konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām, kas viennozīmīgi ir uzskatāma par cilvēktiesību konvenciju, kas ir saistoša Latvijai, ir atrodama portālā likumi.lv, tomēr tā vispār nav minēta ārlietu ministrijas Vispārējā pamatdokumenta pielikumā.

Minētais nerada skaidru un pārlicinošu iespaidu, ka visas Latvijai saistošās cilvēktiesību konvencijas ir pieejamas vienuviet skaidrā un saprotamā sistēmā.

Attiecībā uz nacionālo ziņojumu pieejamību, konstatējams, ka valdības noteikumos konkrēti ir nosaukti seši starptautiskie cilvēktiesību dokumenti, proti, MK pārstāvis sagatavo nacionālos ziņojumus un šos ziņojumus prezentē attiecīgajam ANO konvencijas izpildes uzraudzības mehānismam par šādu ANO konvenciju cilvēktiesību jomā izpildi Latvijā:

- 1965. gada Konvencijas par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu,
- 1966. gada Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām,
- 1966. gada Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām,
- 1979. gada Konvencijas par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu,
- 1984. gada Konvencijas pret spīdzināšanu un citiem nežēlīgas, necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodīšanas veidiem,
- 1989. gada Konvencijas par bērna tiesībām.¹³⁰

Informācija par šīm sešām konvencijām vienuviet atrodama ārlietu ministrijas mājas lapā.¹³¹ Pie katras konvencijas, atrodami arī nacionālie ziņojumi par posmiem un attiecīgo ANO komiteju noslēguma secinājumi latviešu un angļu valodās. Ne visiem dokumentiem ir pieejami tulkojumi latviešu valodā.¹³² Tomēr minētais attiecināms vairāk uz agrākos gados iesniegtiem ziņojumiem un secinājumiem. Pēdējo gadu ziņojumi un secinājumi ir pieejami latviešu valodā. Vienlaikus atzīmējams, ka uzskatāmi nav atrodama informācija, kad Latvijai būs jāiesniedz nākamais ziņojums. Informācija ir atrodama konkrētos ANO komitejas noslēguma secinājumos. Šāda informācija ir pieejama arī ANO mājas lapā.¹³³ Tomēr, lai tos atrastu, lietotājam ir nepieciešams zināt, kur un kā tieši meklēt konkrēto informāciju.

¹²⁸ [Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām tulkojums latviešu valodā pieejams Valsts valodas centra mājas lapā](#)

¹²⁹ [Konvencijas par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu tulkojums latviešu valodā pieejams Valsts valodas centra mājaslapā](#)

¹³⁰ [Ministru kabineta 2017. gada 7. marta noteikumu Nr. 121 "Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās" 12. punkts](#)

¹³¹ [Latvijas pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās](#) (aplūkots 12.03.2023.)

¹³² Skat, piemēram, [Latvijas Republikas sākotnējais ziņojums par 1966. gada pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām izpildi Latvijā Republikā](#) (aplūkots 12.03.2023.); [Latvijas Republikas otrais kārtējais ziņojums par 1989. gada Bērnu tiesību konvencijas izpildi Latvijā laikā no 2001. gada līdz 2004. gada 1. martam](#) (aplūkots 12.03.2023.)

¹³³ [Apvienoto Nāciju Organizācijas \(ANO\) mājaslapa](#)

Tā kā šīs nav vienīgās konvencijas, kas ietver pienākumu regulāri sniegt nacionālo ziņojumu, tiek aplūkota Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām. Saskaņā ar likumā "Par Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām" noteikto konvencijā paredzēto saistību izpildi koordinē labklājības ministrija.¹³⁴ Attiecīgi labklājības ministrijas mājas lapā sadaļā "ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām" ir saite uz Nacionālais ziņojums par Konvencijas izpildi Latvijā laika posmā no 2010. gada 31. marta līdz 2013. gada 31. decembrim" (sākotnējais ziņojums), kas aizved uz valdības mājas lapu. Šajā sadaļā atrodami arī attiecīgās ANO komitejas noslēguma secinājumi latviešu un angļu valodā par konkrēto ziņojumu, kā arī papildu darba materiālu un norāde par nevalstisko organizāciju iesniegtiem ziņojumiem ar saiti uz ANO mājas lapu.¹³⁵

Tomēr, saskaņā ar ANO mājas lapā pieejamo informāciju par šo konvenciju Latvija 2021. gada 17. septembrī ir iesniegusi apvienoto otro un trešo ziņojumu par konvencijā noteikto saistību izpildi.¹³⁶ Konkrētais ziņojums Labklājības ministrijas mājaslapā nav atrodams. Vispārīga informācija, ka sagatavots un valdībā apstiprināts šāds ziņojums atrodama tikai ministrijas aktualitāšu un jaunumu sadaļā.¹³⁷ Attiecīgi, izejot no šīs informācijas, iespējams noskaidrot, kurā valdības sēde nacionālais ziņojums ir skatīts, līdz ar to pastāv iespēja to sameklēt konkrētas valdības sēdes dienas kārtības dokumentos TAP portālā.¹³⁸ Līdzīgi kā ārlietu ministrijas gadījumā arī šeit nav norādes par to, kad iesniedzams nākamais ziņojums.

Kā vēl viens no svarīgiem nacionāliem ziņojumiem tiek aplūkots ziņojums, kas iesniedzams ANO Vispārējā periodiskā pārskata ietvaros. Ārlietu ministrijas mājas lapā šie ziņojumi nav atrodami, tāpat nepastāv nekādas norādes par to, ka tādi būtu sagatavoti. Saskaņā ar ANO pieejamo informāciju Latvija ir iesniegusi trīs ziņojumus par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata ietvaros.¹³⁹ Šie ziņojumi angļu valodā ir pieejami ANO mājas lapā, tomēr atrast tos latviešu valodā iespējams tikai, pētot pašu ziņojumu tekstu, kur atrodama konkrēta norāde par datumu, kad tas apstiprināts valdībā (pirmajā no ziņojumiem),¹⁴⁰ pēc kā to ir iespējams sameklēt TAP portālā. Attiecīgi nākamajos divos ziņojumos šādi datumi nav ietverti un tos iespējams sameklēt TAP portālā tikai specifiski pēc šaura meklētāja vārda un laika perioda.

Tādējādi jāsecina, ka informācija par nacionālajiem ziņojumiem Latvijas pusē ir pieejami fragmentēti, neskaidri un nepārskatāmi. Vispilnīgākā informācija ir pieejama ANO mājas lapā, tomēr būtiski uzsvērt, ka Latvijas cilvēktiesību sistēmas dalībniekiem

¹³⁴ [Likuma "Par Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām" 2.pants](#), pieejams:

¹³⁵ [Informācija par ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām Labklājības ministrijas mājaslapā](#)

¹³⁶ [Informācija par Latvijas iesniegto ziņojumu ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas mājaslapā](#)

¹³⁷ <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/sagatavots-zinojums-par-ano-konvencijas-par-personu-ar-invaliditati-tiesibam-ieviesanas-progresu>

¹³⁸ [Informatīvais ziņojums "Latvijas Republikas apvienotais otrais un trešais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006.gada 13.decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijas Republikā laikposmā no 2017.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim"](#)

¹³⁹ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/lv-index>

¹⁴⁰ [Informatīvais ziņojums "Par Latvijas Republikas pirmo nacionālo ziņojumu par vispārējo cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata ietvaros"](#), ziņojuma 2.p.

ir būtiski šādu informāciju atrast vienuviet loģiski, secīgi sakārtotu un pieejamu latviešu valodā, tai skaitā, ar norādēm, kad iesniedzams nākamais nacionālais ziņojums. Turklāt šāda situācija neatbilst konvencijās noteiktajam dalībvalsts pienākumam savā teritorijā nodrošināt, ka ziņojumi ir pieejami plašai sabiedrībai.¹⁴¹

Koordinācijas spējas

Kā minēts iepriekš viena no centrālajām koordinējošajām iestādēm ANO Starptautisko cilvēktiesību tiesību aktu izpildes uzraudzības mehānismu ietvaros ir MK pārstāvis¹⁴².

Saistībā ar nacionālo ziņojumu sagatavošanas un izskatīšanas MK pārstāvis cita starpā:

- atbilstoši ANO vadlīnijām apkopo nacionālajā ziņojumā atbildīgo institūciju sniegto informāciju par ANO konvenciju izpildi Latvijā. Ārlietu ministrs nacionālo ziņojumu iesniedz Ministru kabinetā;
- apkopo ANO konvenciju izpildes uzraudzības mehānismu ietvaros pieprasīto papildinformāciju un iesniedz to ANO;
- pēc nacionālā ziņojuma izskatīšanas nodrošina ANO konvenciju izpildes uzraudzības mehānismu noslēguma apsvērumu tulkošanu latviešu valodā, publicēšanu oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un izplatīšanu.¹⁴³

Sākotnēji, periodā līdz 2014. gada vidum, ziņojumu sagatavošanai tika izveidotas darba grupas, ko attiecīgi noteica arī valdības noteikumi.¹⁴⁴

Vēlākā periodā ziņojumos atrodamā informācija liecina, ka tie sagatavoti, ārlietu ministrijai informāciju saņemot no citām nozares ministrijām.¹⁴⁵ Atšķirīga pieeja vērojama attiecībā uz ANO konvenciju par cilvēku ar invaliditāti tiesībām, kur ziņojumā iekļaujamo informāciju apkopo labklājības ministrija. Informācija tiek saņemta no atbildīgajām nozaru ministrijām. Tiek piesaistītas tās ministrijas, kuru atbildības ziņā ir attiecīgie starptautiskajā cilvēktiesību dokumentā ietvertie jautājumi, skatīt Tabulu Nr. 1. Kā redzams no tabulas, atsevišķās konvencijās noteikto saistību izpildes atskaiti sniedz arī Ģenerālprokuratūra. Retos gadījumos, īpaši, ja tiek veidotas darba grupas, konvencijā noteikto saistību novērtēšanai pēc vajadzības tiek iesaistītas arī atsevišķas izpildvaras iestādes, kā piemēram, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija un Centrālā statistikas pārvalde, gatavojot nacionālo ziņojumu par Bērnu tiesību konvencijā noteikto saistību izpildi.

¹⁴¹ Skatīt, piemēram, [Bērnu tiesību konvencijas](#) 44. panta 6. punktu

¹⁴² [Informācija par Latvijas pārstāvi starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās](#) (aplūkots 03.03.2023.).

¹⁴³ [Ministru kabineta 2017. gada 7. marta noteikumu Nr. 121 "Pārstāvības kārtība starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās" 12. punkts](#)

¹⁴⁴ [Latvijas Republikas Ministru kabineta 1998. gada 17. marta noteikumi Nr.92 "Noteikumi par Ministru kabineta pārstāvēšanu starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās"](#), 7.1. punkts (spēkā no 20.03.1998. līdz 03.07.2014.)

¹⁴⁵ Skatīt, piemēram, [Latvijas Republikas nacionālā ziņojuma par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata 2.cikla ietvaros](#) 3. punktu vai, piemēram, [Latvijas Republikas konsolidētā II - VI kārtējā ziņojuma par 1966. gada Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām izpildi Latvijā 2008.-2017. gadā](#) 2. punktu

Tabula Nr. 1

Konvencija par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu ¹⁴⁶	Pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām ¹⁴⁷	Pakts par ekonomiskām, sociālām un kultūras tiesībām ¹⁴⁸	Konvencija par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu ¹⁴⁹	Konvencija pret spīdzināšanu, necilvēcīgu un cietsirdīgu apiešanos ¹⁵⁰	Bērnu tiesību konvencija ¹⁵¹	Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām ¹⁵²	Pārskats par cilvēktiesību situāciju valstī ¹⁵³
EM	AiM BĢLM EM	EM FM			EM	Ziņojumā nav precīzas informācijas, atsaucē uz nozares ministrijām	
IeM IzM	IeM IzM ĪUMSIL	IeM IzM	IeM IzM	IeM	IeM IzM		IeM IzM
KM LM	KM LM RAPLM	KM LM	KM LM	LM	KM LM RAPLAM		LM
TM	TM	TM SM	TM	TM	TM		TM
VM ĢP	VM ĢP	VM	VARAM VM	VM ĢP	VM ĢP CSP VBTAI		VARAM VM ĢP

MK pārstāvis skaidro, ka ministrijām dotais laiks sagatavot un iesniegt ziņas par nacionālo ziņojumu parasti ir aptuveni viens mēnesis, kas uzskatāms par pietiekamu. Tāpat neesot grūtības ar tēmu koordinēšanu un saskaņotību vairāku ziņojumu ietvaros, jo ministrijas savu jomu pārzina vislabāk.

Tādējādi, kopumā secināms, ka izpildvaras līmenī nepastāv grūtības savākt un apkopot pilnvērtīgu informāciju, gatavojot nacionālos ziņojumus.

¹⁴⁶ [Kārtējais ziņojums par 1965. gada konvencijas par visu veidu rasu diskriminācijas izskaušanu ieviešanu Latvijā 2008.-2016. gadā](#), 3. punkts

¹⁴⁷ [Latvijas Republikas kārtējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1966.gada Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām izpildi Latvijā no 2004.gada līdz 2008.gadam](#), 3. punkts

¹⁴⁸ [Latvijas Republikas konsolidētais otrais, trešais, ceturtais, piektais, sestais kārtējais ziņojums par 1966.gada Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām izpildi Latvijā 2008.-2017.gadā](#), 2. punkts

¹⁴⁹ [Latvijas Republikas konsolidētais ceturtais, piektais, sestais un septītais kārtējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1979.gada Konvencijas par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu izpildi par laika posmu no 2005.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 31.decembrim](#), 3. punkts

¹⁵⁰ [Latvijas Republikas sestais kārtējais ziņojums par ANO 1984.gada Konvencijas pret spīdzināšanu un citādu cietsirdīgu, necilvēcīgu vai cilvēka cieņu pazemojošu apiešanos un sodīšanu izpildi par laika posmu no 2014.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 31.decembrim](#), 4. punkts

¹⁵¹ [Latvijas Republikas konsolidētais \(trešais, ceturtais un piektais\) kārtējais nacionālais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada 20.novembra Konvencijas par bērna tiesībām izpildi Latvijā no 2004.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 30.jūnijam](#), 3. punkts

¹⁵² [Latvijas Republikas apvienotais otrais un trešais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006.gada 13.decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijā no 2017.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim](#), 10. punkts

¹⁵³ [Latvijas Republikas nacionālais ziņojums par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata 3. cikla ietvaros](#), 3. punkts

Līdzdalības spējas

Starptautiskās cilvēktiesības lielu nozīmi piešķir pilsoniskās sabiedrības līdzdalībai, akadēmiskās vides, kā arī neatkarīgo monitoringa mehānismu iesaistei cilvēktiesību situācijas novērtēšanā.

Agrākajos nacionālajos ziņojumos atrodama informācija, ka darba grupās, ja tādas bijušas izveidotas, tiek iekļautas nozari pārstāvošās nevalstiskās organizācijas un pēc iespējas arī nacionālā cilvēktiesību institūcija Valsts cilvēktiesību birojs (vēlāk Tiesībsarga birojs)¹⁵⁴. Sākotnējos ziņojumos redzams, ka nacionālās pozīcijas veidošanā tikuši iesaistīti arī dalībnieki no akadēmiskās vides, piemēram, Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Cilvēktiesību institūts (2002. gadā)¹⁵⁵ un Latvijas Universitātes Cilvēktiesību studiju un pētniecības centrs (2013.gadā)¹⁵⁶.

Ja netiek veidota atsevišķa darba grupa, atbildīgā ministrija nacionālā ziņojuma projektu iesniedz nozari pārstāvošām nevalstiskām organizācijām un Tiesībsarga birojam komentāra sniegšanai.¹⁵⁷

Šobrīd (periodā kopš 2013. gada) nav novērojams, ka komentārs par nacionālo ziņojumu tiktu lūgts universitātēm vai zinātnisko pētījumu institūtiem. MK pārstāvis norāda, ka šāda prakse nav, jo Latvijā nav izteikti zinātniskās pētniecības centri, iestādes, kas nodarbotos specifiski ar cilvēktiesību jautājumu padziļinātu izpēti.

Novērojama atšķirīga prakse, kad nevalstiskās organizācijas un Tiesībsarga birojs sniedz savu komentāru vai viedokli par nacionālo ziņojumu, turklāt ne visos nacionālajos ziņojumos šāda informācija ir norādīta.¹⁵⁸ Savukārt citos ir īpaši uzsvērts, ka viedokli par ziņojumu sniedzis tiesībsargs, un ziņojuma projekts īpaši apspriests ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem.¹⁵⁹

Vairākas nevalstiskās organizācijas¹⁶⁰ ir norādījušas, ka laiks, ko ministrijas atvēl komentāra sniegšanai ir nesamērīgi īss, proti, parasti divas nedēļas. Organizācijas ir norādījušas, ka tik īsā laika posmā, ņemot vērā, NVO resursus un kapacitāti, nav iespējams sagatavot pilnvērtīgu komentāru. Pilnībā visas uzrunātās NVO norāda gan uz laika, gan cilvēkresursu, gan finanšu resursu nepietiekamību. Lai sniegtu

¹⁵⁴ [Latvijas Republikas sākotnējais ziņojums par 1966. gada Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām izpildi Latvijā laikā no 2002. gada 1. janvāriem](#), 2. punkts

¹⁵⁵ Turpat.

¹⁵⁶ [Latvijas Republikas konsolidētais kārtējais \(trešais, ceturtais un piektais\) nacionālais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989.gada 20.novembra Konvencijas par bērna tiesībām izpildi Latvijā laikā no 2004.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 30.jūnijam](#), 3. punkts

¹⁵⁷ [Latvijas Republikas apvienotais otrais un trešais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 2006.gada 13.decembra Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanu Latvijā laikā no 2017.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 31.decembrim](#), 10. punkts un [Latvijas Republikas nacionālais ziņojums par cilvēktiesību situāciju Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā periodiskā pārskata 3.cikla ietvaros](#), 3. punkts

¹⁵⁸ Skatīt, piemēram, [Latvijas Republikas konsolidētais otrais, trešais, ceturtais, piektais, sestais kārtējais ziņojums par 1966.gada Starptautiskā pakta par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām izpildi Latvijā 2008.-2017.gadā](#)

¹⁵⁹ Skatīt, piemēram, [Latvijas Republikas konsolidētais ceturtais, piektais, sestais un septītais kārtējais ziņojums par Apvienoto Nāciju Organizācijas 1979.gada Konvencijas par jebkuras sievietes diskriminācijas izskaušanu izpildi laikā no 2005.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 31.decembrim](#), 3. un 4. punkts

¹⁶⁰ No intervijas ar Resursu centru cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem "Zelda", "Glābiet bērnus"

pilnvērtīgu komentāru ir nepieciešams ilgāks laika posms, gan atbilstošs finansējums, ar ko apmaksāt NVO eksperta darbu.

Tomēr NVO uzver, ka pilsoniskās sabiedrības viedoklis nacionālajā ziņojumā ir svarīgs, ņemot vērā, ka atbildīgās ministrijas parasti izskaidro tiesisko regulējumu, kas no tiesību viedokļa bieži vien ir uzrakstīts nevainojami, tomēr lielākie izaicinājumi slēpjas tieši praktiskā izpildījumā, tādējādi NVO balss ir nozīmīga, lai izgaismotu trūkumus tiesību normu piemērošanā.¹⁶¹

Līdzīgi Tiesībsarga birojs norāda, ka ministrijas vienmēr aicina Tiesībsarga biroju sniegt savu komentāru par ikvienu nacionālo ziņojumu. Izvēle sniegt komentāru vai iesniegt savu alternatīvo ziņojumu atkarīga no tēmas ietvara. Tiesībsargs parasti sniedz komentāru par tām sadaļām, kur nepieciešama specifiska informācija tieši par tiesībsarga kā nacionālās cilvēktiesības institūcijas vietu, lomu un veikumu ziņojuma kontekstā. Savukārt, trūkumus tiesiskajā regulējumā un tiesību normu piemērošanā, ja tiesībsargs tādus ir konstatējis, visbiežāk tas izvēlas izgaismot, sniedzot alternatīvo ziņojumu.

Arī Ārlietu ministrija norāda, lai nodrošinātu vispusīgu un pēc iespējas objektīvu ziņojuma izskatīšanu, ANO atbildīgā komiteja aicina nevalstiskās organizācijas, sabiedriskās organizācijas un citus iesniegt alternatīvos ziņojumus, kurus komiteja ņem vērā Latvijas iesniegto ziņojumu izskatīšanas un noslēguma secinājumu par Latvijas iesniegto ziņojumu sagatavošanas laikā. Ierasti nevalstiskās organizācijas savus ziņojumus komitejā iesniedz nepastarpināti.¹⁶²

Nevalstiskās organizācijas atzīmē šādus problēmaspektus alternatīvo ziņojumu iesniegšanai:

- kapacitātes trūkums (finansējums ekspertam; laika resurss);
- informācijas trūkums (trūkst vienotas informācijas gan par to, kad tiks sniegts nākamais ziņojums, gan ka valsts ir iesniegusi nacionālo ziņojumu, gan paša ziņojuma pieejamība);
- zināšanu trūkums (vairākas NVO norādīja uz apmācību nepieciešamību, lai saprastu, kā labāk veidot alternatīvo ziņojumu un virzīt to ANO struktūrās);
- finanšu trūkums pārstāvībai ANO (pārstāvības process ANO ir dārgs, komandējumu izdevumi, ko NVO nevar atļauties).

Lielākā daļa aptaujāto NVO norādīja, ka tām būtu interese iesniegt alternatīvos ziņojumus, ja būtu savlaicīgi vienuviet pieejama informācija par to, kad valsts gatavojas sniegt nākamo nacionālo ziņojumu, un būtu pietiekama kapacitāte.

¹⁶¹ No intervijas ar Latvijas Cilvēktiesību centru

¹⁶² [Informācija par ANO 1966. gada Starptautisko pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām Ārlietu ministrijas mājaslapā](#)

Pārvaldības spējas

No konvenciju tekstiem izriet, ka sākotnējais nacionālais ziņojums iesniedzams viena vai divu gadu laikā pēc konvencijas spēkā stāšanās dalībvalstī, bet nākamie ziņojumi sniedzami pēc komisiju pieprasījuma, vai ar noteiktu regularitāti, lielākoties ar divu¹⁶³, četru¹⁶⁴ vai piecu¹⁶⁵ gadu intervālu.

Līdzšinējā pieredze par apskatāmajām konvencijām ziņojumu iesniegšanas termiņu ievērošanā parādīta Tabulā Nr. 2

Tabula Nr. 2

Konvencija	Stājas spēkā	Ziņojuma iesniegšana	Sākotnējais ziņojums	Kārtējais ziņojums	Kārtējais ziņojums	Kārtējais ziņojums	Kārtējais ziņojums
Konvencija par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu	14.05.1992.		I-III	IV-V	V-XII	XIII-IVX	
		jāiesniedz	14.05.1993	14.05.1999.	14.05.2007.	14.05.2021.	
		iesniegts	17.09.1998.	08.04.2002.	12.10.2017.	-	
		kavējums	5 gadi un 4 mēneši	3 gadi	10 gadi un 5 mēneši	2 gadi	
Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām	14.07.1992.		I	II	III	IV	
		jāiesniedz	14.07.1993.	14.07.1998.	01.11.2008.	29.03.2020.	
		iesniegts	26.09.1994.	13.11.2002.	24.05.2012.	-	
		kavējums	14 mēneši	4 gadi un 4 mēneši	3 gadi un 7 mēneši	3 gadi	
Starptautiskais pakts par ekonomiskām, sociālām un kultūras tiesībām	14.07.1992.		I	II-VI	VII		
		jāiesniedz	14.07.1993.	30.09.2009.	31.03.2026.		
		iesniegts	12.08.2005.	03.04.2019.			
		kavējums	12 gadi	9 gadi un 5 mēneši			
Konvencija par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu	14.05.1992.		I-III	IV-VII	VIII		
		jāiesniedz	14.05.1993.	14.05.1999.	02.2024.		
		iesniegts	14.06.2003.	10.12.2018.			
		kavējums	10 gadi un 1 mēnesis	9 gadi un 7 mēneši			
Konvencija pret spīdzināšanu, necilvēcīgu un cietsirdīgu apiešanos	14.05.1992		I	II	III-V	VI	VII
		jāiesniedz	14.05.1993.	13.05.2005.	30.12.2011.	22.11.2017.	06.12.2023.
		iesniegts	27.06.2002.	24.08.2005.	03.05.2012.	12.06.2018.	
		kavējums	9 gadi un 1 mēnesis	3 mēneši	4 mēneši	5 mēneši	
Bērnu tiesību konvencija	14.05.1992.		I	II	III-V	VI-VII	
		jāiesniedz	13.05.1994.	13.05.1999.	13.05.2009.	13.05.2021.	
		iesniegts	25.11.1998.	08.09.2004.	23.10.2013.	-	
		kavējums	4 gadi un 6 mēneši	5 gadi un 3 mēneši	4 gadi un 5 mēneši	2 gadi	
Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībā	31.03.2010.		I	II-III			
		jāiesniedz	01.04.2012.	01.04.2020.	nav noteikts		
		iesniegts	03.04.2014.	17.09.2021.			
		kavējums	2 gadi	1 gads un 5 mēneši			
Pārskats par cilvēktiesību situāciju valstī			I	II	III		
		jāiesniedz				02.2026.	
		iesniegts	14.02.2011	06.01.2016.	04.03.2021.		
		kavējums					

¹⁶³ [Konvencija par jebkādas rasu diskriminācijas izskaušanu](#), 9. pants

¹⁶⁴ [Konvencija par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu](#), 18. pants

¹⁶⁵ [Bērnu tiesību konvencija](#), 44. pants

Pēc konvenciju spēkā stāšanās sākotnēji novērojami nacionālo ziņojumu iesniegšanas termiņu kavējumi līdz pat pieciem un vairāk gadiem. MK pārstāvis norāda, ka minētā situācija veidojusies, jo Latvija pēc neatkarības atjaunošanas vienlaikus ratificēja lielu skaitu starptautisko cilvēktiesību instrumentu. Ievērojot ārlietu ministrijas kapacitāti, īsā laikā sagatavot lielu skaitu nacionālo ziņojumu vienlaikus nebija iespējams, tādēļ ziņojumi gatavoti pakāpeniski. Tāpat zināmu ietekmi atstāja 2009. gada ekonomiskā krīze, kas attiecīgi samazināja ministrijai pieejamos budžeta resursu. Šobrīd tik nozīmīgi kavējumi ziņojumu iesniegšanā nav novērojami. Faktiski visi aktuālie ziņojumi ir izstrādes stadijā un tiek gatavoti iesniegšanai. Kavēšanās vērojama ministrijas ierobežoto resursu dēļ, un arī gadījumos, ja veicami uzdevumi ar augstāku prioritāti, piemēram, ja nepieciešams steidzami gatavot viedokli Eiropas cilvēktiesību tiesai. Tāpat MK pārstāvis norāda, ka kavēšanās vērojama arī ANO pusē, jo iesniegtie ziņojumi uz izskatīšanu parasti gaida aptuveni divus līdz trīs gadus.

Vairākas NVO norādīja, ka izprot situāciju ar ziņojumu kavējumiem un nevērtē to kā kritisku. Tomēr gandrīz visas NVO norādīja uz informācijas trūkumu par to, kad valsts plāno iesniegt nākamo ziņojumu. NVO izteica aicinājumu valsts pusē veidot vienotu vietni, kurā redzama informācija par to, kādā stadijā ir nacionālo ziņojumu sagatavošana un kad tiek prognozēta tā izskatīšana Ministru kabinetā. Minētais ļautu NVO plānot savu darbu un nepieciešamības gadījumā jau savlaicīgi piesaistīt papildus resursus alternatīvo ziņojumu gatavošanai, iespējami piesakot šo aktivitāti kā atsevišķu projektu, iegūstot finansējumu fondu programmu ievaros.

Secinājumi un rekomendācijas

Secinājumi

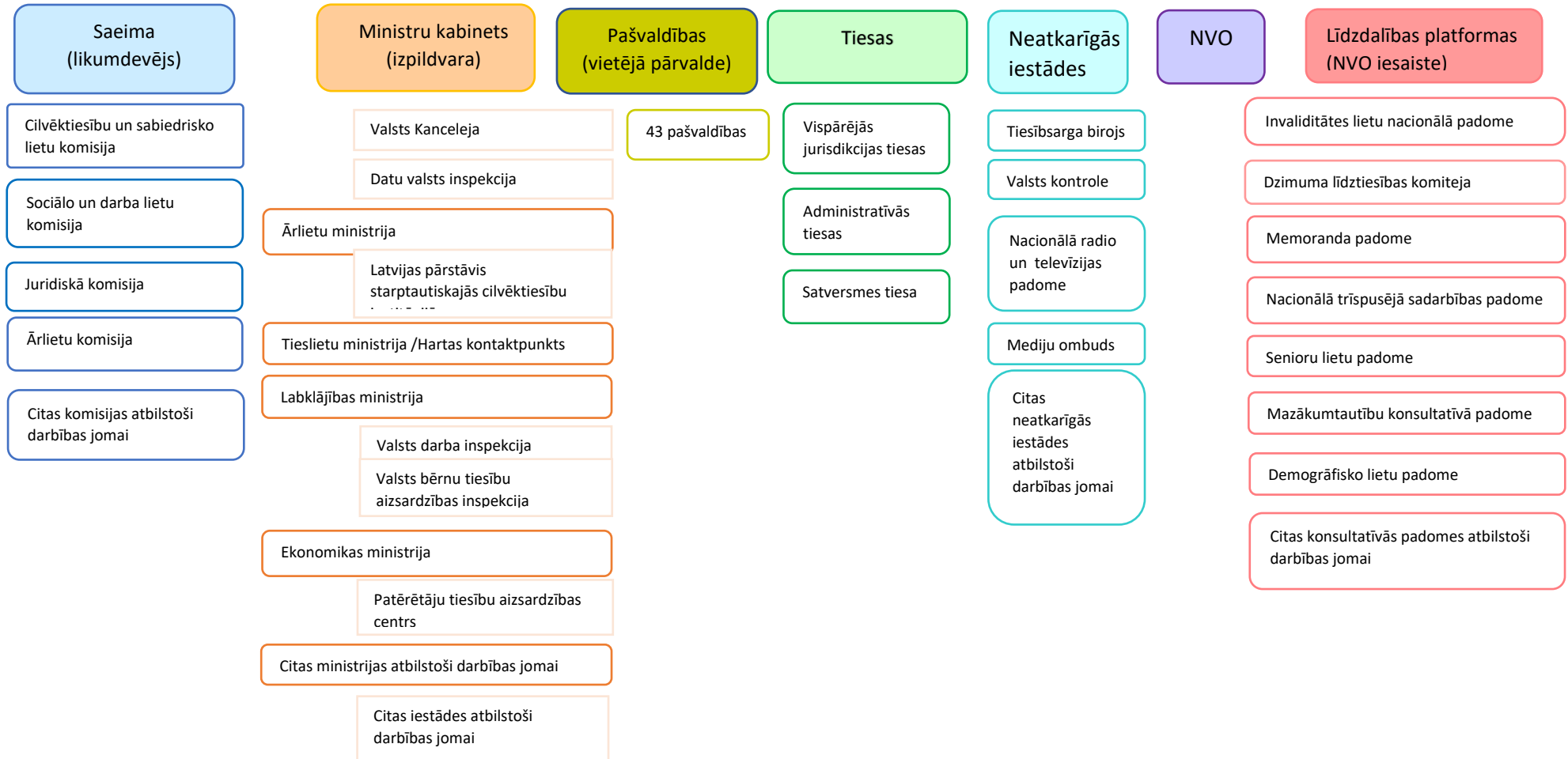
1. Nacionālajā cilvēktiesību struktūrā likumdevēja līmenī galvenā loma ir Saeimai, savukārt izpildvaras līmenī - Ministru kabinetam.
2. Ministrijām kā nozaru pārzinātajām ir nozīmīgākā loma sabiedrības interesēm svarīgo dokumentu virzīšanai uz izskatīšanu Ministru kabinetā.
3. Sabiedrības iesaiste tiek īstenota jau sākotnējā ar cilvēktiesībām saistīto normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu izstrādes procesā.
4. Atbildīgā nozares ministrija cita starpā nodrošina izstrādāto projektu atbilstību tāda paša līmeņa un augstāka juridiskā spēka tiesību normām, kā arī Latvijas starptautiskajām saistībām, tātad nodrošina arī atbilstību cilvēktiesībām.
5. Cilvēktiesību jautājumi pirms Ministru kabineta lēmuma ir saskaņojami ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem.
6. Būtisku jautājumu, t.sk. cilvēktiesībās, ir iespēja virzīt, izmantojot vairākus tiesiskos "ceļus", kas izslēdz iespēju kādai no iestādēm vienpersoniski noteikt "dienas kārtību" un attiecīgi "bremzēt" sabiedrībai svarīgu jautājumu izskatīšanu. Attiecīgā iespēja ir ne tikai valsts pārvaldes iestādēm, bet arī nevalstiskajām organizācijām, kas liecina par līdzdalības nodrošināšanu.
7. Izpildvarā procesuālajā līmenī tiek noteikts visaptverošs cilvēktiesību izvērtēšanas pienākums, lai tas maksimāli tiktu īstenots visās jomās, kur cilvēktiesībām ir nozīme.
8. Ikviena Latvijas tiesa var būt starptautisko cilvēktiesību īstenotāja. Vērtējot ANO cilvēktiesību tiesību aktu piemērošanu tiesu varas ietvaros, novērojama atturīga pieeja, it īpaši salīdzinot, kāds nozīmīgums tiek piešķirts reģionālo cilvēktiesību tiesību aktiem.
9. Tiesībsargam ir plašas iespējas ietekmēt cilvēktiesību īstenošanas procesus jebkurā cilvēktiesību jomā.
10. Dažādu jautājumu apspriešanai, sabiedrības uzklaušīšanai un iesaistei ir izveidotas daudz un dažādas platformas un diskusiju formāti par visdažādākajiem cilvēktiesību aspektiem. Tomēr praksē NVO pārstāvji norāda uz šādiem aspektiem:
 - dažkārt NVO viedoklis tai svarīgos jautājumos netiek lūgts;
 - sadarbība parlamenta komisiju līmenī veidojas veiksmīgāk, jo NVO pārstāvji tiek īpaši uzaicināti izteikties un sniegt viedokli, kaut gan atsevišķu NVO ieskatā attālinātā darba formāts diskusijas līmeni un kvalitatīvu iesaisti ir samazinājis;
 - dažkārt viedoklis tiek lūgts novēloti, proti, viedokļa sagatavošanai atvēlēts nepietiekams laiks, dažkārt, tikai viena diena;

- atsevišķos gadījumos NVO norādīja uz formālu iesaisti, proti, aicinājums piedalīties un iesaistīties tiek īstenots tikai “skata pēc”, ir sajūta, ka valsts iestādēm dažkārt NVO viedoklis nemaz neinteresē, īpaši “neērtos” jautājumos, kur trūkst politiskā atbalsta.
11. Ne visi starptautiskie cilvēktiesību līgumi, kuriem Latvija ir pievienojusies, ir pieejami latviešu valodā un atrodami oficiālajā Latvijas Republikas tiesību aktu portālā www.likumi.lv.
 12. Informācija par nacionālajiem ziņojumiem Latvijas pusē ir pieejami fragmentēti, neskaidri un nepārskatāmi. Vispilnīgākā informācija ir pieejama ANO mājas lapā, tomēr būtiski uzsvērt, ka Latvijas cilvēktiesību sistēmas dalībniekiem ir būtiski šādu informāciju atrast vienuviet loģiski, secīgi sakārtotu un pieejamu latviešu valodā, tai skaitā, ar norādēm, kad iesniedzams nākamais nacionālais ziņojums. Turklāt šāda situācija neatbilst konvencijās noteiktajam dalībvalsts pienākumam savā teritorijā nodrošināt, ka ziņojumi ir pieejami plašai sabiedrībai.
 13. Izpildvaras līmenī nepastāv grūtības savākt un apkopot pilnvērtīgu informāciju, gatavojot nacionālos ziņojumus.
 14. NVO atzīmē šādus problēmaspektus alternatīvo ziņojumu iesniegšanai:
 - kapacitātes trūkums (finansējums ekspertam; laika resurss);
 - informācijas trūkums (trūkst vienotas informācijas gan par to, kad tiks sniegts nākamais ziņojums, gan ka valsts ir iesniegusi nacionālo ziņojumu, gan paša ziņojuma pieejamība);
 - zināšanu trūkums (vairākas NVO norādīja uz apmācību nepieciešamību, lai saprastu, kā labāk veido alternatīvo ziņojumu un virzīt to ANO struktūrās);
 - finanšu trūkums pārstāvībai ANO (pārstāvības process ANO ir dārgs, komandējumu izdevumi, ko NVO nevar atļauties).
 15. Šobrīd nozīmīgi kavējumi nacionālo ziņojumu iesniegšanā nav novērojami. Faktiski visi aktuālie ziņojumi ir izstrādes stadijā un tiek gatavoti iesniegšanai. Kavēšanās vērojama ministrijas ierobežoto resursu dēļ, un arī gadījumos, ja veicami uzdevumi ar augstāku prioritāti. NVO aicina valsts pusē veidot vienotu vietni, kurā redzama informācija par to, kādā stadijā ir nacionālo ziņojumu sagatavošana un kad tiek prognozēta tā izskatīšana Ministru kabinetā.

Rekomendācijas

1. Nodrošināt pilsoniskās sabiedrības iesaisti pēc būtības, veidojot cieņpilnu dialogu.
2. Nodrošināt, ka visi cilvēktiesību līgumi, kam Latvija ir pievienojusies, ir pieejami latviešu valodā oficiālajā tiesību aktu portālā.
3. Veidot vienotu platformu, kurā latviešu valodā sadalījumā pa cilvēktiesību instrumentiem ir pieejami:
 - visi nacionālie ziņojumi, ko Latvija ir iesniegusi ANO;
 - ANO komiteju secinājumi;
 - termiņi, kuros ANO komiteja ir aicinājusi sniegt nākamo ziņojumu;
 - informācija par ziņojuma sagatavošanas stadiju un prognozēto termiņu, kad ziņojums tiks iesniegts valdībā.
4. Nodrošināt NVO sektora apmācības par starptautiskajiem cilvēktiesību instrumentiem un līdzdalības iespējām.
5. Stiprināt NVO sektora kapacitāti, nodrošinot piekļuvi finanšu instrumentiem.

Pielikums nr.1: Civiltiesību sistēmas dalībnieki

Pielikums nr.2: Cilvēktiesību sistēmas dalībnieku mijiedarbība

